

Pankkien vihreät tuotteet ja vastuullisuusraportointi vuonna 2023

Jessica Iivarinen

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu

Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

2024

<p>Tekijä(t) Jessica Iivarinen</p>
<p>Tutkinto Finanssi- ja talousasiantuntijan koulutusohjelma</p>
<p>Raportin/Opinnäytetyön nimi Pankkien vihreät tuotteet ja vastuullisuusraportointi vuonna 2023</p>
<p>Sivu- ja liitesivumäärä 31</p>
<p>Opinnäytetyö käsittelee kahden Suomen suurimman pankkiryhmän, OP Ryhmän ja Nordea Oyj:n vihreitä tuotteita ja vastuullisuusraportointia. Vastuullisuus ja kestävä kehitys ovat tärkeitä ja ajankohtaisia teemoja pankkialalla. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää millaisia vihreitä tuotteita tarkasteltavat pankit tarjoavat vuonna 2023 ja kuinka ne raportoivat niistä vastuullisuusraporteillaan.</p> <p>Teoriaosuudessa kerrotaan vastuullisuudesta ja vastuullisuusraportoinnista. Sitten syvennytään kestävyysraportoinnin sääntelyyn ja kerrotaan siihen tulleista merkittävistä muutoksista Euroopan Unionin kestävyysraportointidirektiivin voimaan astumisen myötä. Seuraavaksi kerrotaan suomalaisesta pankkijärjestelmästä, pankkitoiminnan vastuullisuudesta ja pankkien vihreistä tuotteista.</p> <p>Empiirisessä osassa tarkastellaan pankkien vastuullisuusraportteja ja sitä, kuinka niissä kerrotaan pankkien vihreistä tuotteista ja miten pankit ovat kehittäneet niitä vuoden 2023 aikana. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusotteella. Tutkimuksessa on käytetty sisällönanalyysiä ja sitä on täydennetty vertailuanalyysillä. Vihreistä tuotteista on myös tehty tiivistelmät erillisiin taulukkoihin kummankin pankin osalta havainnollistamaan löydöksiä.</p> <p>Tutkimus osoittaa muun muassa, että kestävyysseikkojen huomioiminen on keskeistä niin pankkien kilpailukyvyn kuin sidosryhmien luottamuksen säilyttämisen kannalta. Tutkittavat yritykset ovatkin kehittäneet vastuullisia tuotteitaan aktiivisesti raportointikauden aikana, koska selkeästi haluavat vastata kasvavaan kysyntään. Pankit käyttävät myös useita yhteisiä raportointistandardeja ja vastuullisuusraportointi on varsin hyvällä mallilla, vaikka kehityskohtiakin löytyy. Pankkien on myös pakko kehittyä raportoinnissa pystyäkseen vastaamaan kiristyneisiin raportointivaatimuksiin.</p>
<p>Asiasanat Kestävyysraportointi, pankkiala, vastuullisuus, vastuullinen sijoittaminen, rahoitus, kestävä kehitys</p>

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimusasetelma	2
1.2	Keskeiset käsitteet	3
2	Vastuullisuus	4
2.1	Vastuullisuusraportointi	5
2.2	Kestävyysraportoinnin sääntely	6
2.3	Kestävyysraportointidirektiivi	7
2.4	Kestävyysraportointistandardit	9
3	Pankkijärjestelmä ja vastuullinen pankkitoiminta	11
3.1	Pankkitoiminta Suomessa	12
3.2	Vastuullinen pankkitoiminta	13
3.3	Pankkien tarjoamat vihreät tuotteet	14
4	Tutkimuksen toteutus	16
4.1	Laadullinen tutkimus.....	16
4.2	Sisällönanalyysi.....	17
4.3	Vertailuanalyysi	17
5	Tutkimuksen tulokset.....	18
5.1	Vastuullisuusraporttien rakenne	18
5.2	OP Ryhmän vihreät tuotteet	19
5.3	Nordea vihreät tuotteet.....	21
6	Yhteenveto ja pohdinta.....	23
6.1	Tutkimuksen hyödyllisyys ja luotettavuus	26
6.2	Opinnäytetyöprojektin arviointi	27
	Lähteet.....	28

1 Johdanto

Pankkijärjestelmä on yhteiskunnan taloudellisen toiminnan peruspilari ja mahdollistaa talouden tehokkaan toiminnan. Pankkien tarjoamat palvelut ovat välttämättömiä niin yksityishenkilöiden kun yritysten arjessa. Rahoituslaitokset eivät kuitenkaan toimi vain taloudellisessa tyhjiössä vaan niiden vaikutukset ulottuvat laajalle yhteiskuntaan ja ympäristökysymyksiin. Vastuullisuus ja kestävä kehitys ovat nousseet keskeisiksi teemoiksi myös pankkitoiminnassa ja pankkien odotetaan ottavan huomioon toimintansa vaikutukset paitsi taloudellisessa myös sosiaalisessa ja ekologisessa kontekstissa. Sijoittajat ja sidosryhmät ovat myös jatkuvasti enemmän kiinnostuneita yritysten vastuullisuusstrategioista ja odottavat yhä läpinäkyvämpää ja kattavampaa raportointia vastuullisuuskysymyksistä. Kestävyysraportointiin on tulossa merkittäviä muutoksia erityisesti uuden eurooppalaisen kestävyysraportointidirektiivin hyväksymisen vuoksi. Raportointi tulee vuoden 2024 koskevien tietojen raportoinnista alkaen olemaan hyvin tarkasti säänneltyä, nykyisen suhteellisen vapaamuotoisen raportoinnin sijaan. Uudet raportointivaatimukset tulevat koskemaan yli 50 000 yritystä Euroopan Unionin alueella. (Kontkanen 2023; Niskala & Palmuaro 2023, 3, 32.)

Tietoisuus vastuullisuuskysymyksistä kasvaa jatkuvasti ja sidosryhmien antaman paineen vuoksi pankkien on pakko kehittää kestäviä tuotteitaan jatkuvasti. Tärkeimpiä vihreitä tuotteita on vastuulliset sijoituskohteet sekä kestävät rahoitustuotteet. Erityisesti vastuullisten sijoituskohteiden kysyntä kasvaa kovaa vauhtia, joten pankeille on tärkeää lisätä näiden tarjontaa. Helpoin tapa asiakkaille päästä kiinni pankkien vihreisiin tuotteisiin on sijoittaa varojaan pankkien valmiiksi kasaamiin vastuullisiin rahastoihin. (Kurittu 2021, 12, 103–104.) Pankit tarjoavat myös kestäviä rahoitusratkaisuja, kuten vihreitä lainoja ja monet pankit tekevät parasta aikaa aktiivista työtä pystyäkseen tarjoamaan etuja asiakkaiden kestävyttä edistäville hankinnoille. Tällä hetkellä valtaosa pankkien tarjoamista vihreistä lainatuotteista on kohdistettu yritysasiakkaille. (OP Ryhmä s.a. a; Danske Bank s.a. a)

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kahden Suomessa markkinaosuudeltaan suurimman finanssiryhmän eli Nordea Oyj:n ja OP Ryhmän vastuullisuusraportointia etenkin pankkien tarjoamien vihreiden ja kestävien tuotteiden näkökulmasta. Tutkimuksessa halutaan selvittää, millaisia edistysaskeleita pankit ottivat vihreiden tuotteiden saralla vuonna 2023 ja kuinka ne niistä raportoivat. Tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Keskeisenä menetelmänä käytetään laadullista sisällönanalyysia, joka mahdollistaa pankkien raporttien syvällisen tarkastelun ja eri teemojen esiin nostamisen. Tätä menetelmää täydennetään vertailuanalyysilla, jonka avulla arvioidaan pankkien raporttien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia.

Pankkien vastuullisuuden ja kestävyysraportoinnin tutkiminen on ajankohtaista ja tärkeää, sillä se paljastaa pankkien toiminnan läpinäkyvyyttä ja sitoutumista kestävään kehitykseen.

Vastuullisuusraportointi tulee lähitulevaisuudessa varmasti olemaan hyvin merkityksellisessä roolissa yrityksen menestyksen kannalta. Tutkimus tarjoaa arvokasta tietoa muun muassa pankeille ja sidosryhmille siitä, kuinka hyvin suomalaiset pankit raportoivat kestävyteen liittyvistä seikoistaan ja miten valmiita ne ovat aloittamaan uusien vaatimusten mukaisen raportoinnin.

Opinnäytetyössä on hyödynnetty ChatGPT-tekoälysovellusta lähteiden löytämiseen ja alaongelmien rajaukseen. Tekoälysovellusta on käytetty pelkästään ideoinnissa ja tekijä on jatkojalostanut kaikki tekoälyn tuottamat ideat. Tekoälyä on hyödynnetty vastuullisesti tekijänoikeuksia ja tietosuojaa loukkaamatta. Kaikki raportissa esiintyvä teksti on tekijän itse tuottamaa. Raportissa mainittuja lähteitä on käytetty asianmukaisesti, eikä yksikään niistä ole tekoälyn tuottama.

1.1 Tutkimusasetelma

Opinnäytetyön aihe on pankkien vihreät tuotteet ja niistä raportointi. Tutkimusaihe on valittu henkilökohtaisen kiinnostuksen perusteella vastuullisuuskysymyksiä kohtaan, mutta myös aiheen tärkeyden ja ajankohtaisuuden perusteella. Aihe on myös yhteiskunnallisesti merkittävä ja vaikuttaa laaja-alaisesti eri toimijoihin, kuten yrityksiin, asiakkaisiin, sijoittajiin ja muihin sidosryhmiin. Tutkittaviksi pankeiksi valikoitui OP Ryhmä ja Nordea. Muut pankit on rajattu tutkimuksen ulkopuolelle, sillä tutkimuksessa haluttiin keskittyä vain kahteen Suomessa selkeästi suurimpaan pankkiin. OP ryhmän markkinaosuus Suomen asuntolainakannasta on 39 % ja Nordean 30 %, kun kolmantena tulevan Danske Bankin osuus on vain 9 %. OP Ryhmä on markkinajohtaja myös talletuksissa 39 % osuudella ja Nordea toisena 28 % osuudella, seuraavaksi tulevalla Danske Bankilla on 10 % osuus. Tutkittavat pankit valittiin myös yleistettävyyden kannalta. (Suomen Pankki 13.4.2024.)

Tutkimuksessa käsitellään ja analysoidaan pankkien vastuullisuusraportteja. Tutkimus keskittyy ensisijaisesti pankkien vihreistä tuotteista raportointiin. Tavoitteena on selvittää kuinka pankit raportoivat vihreistä tuotteistaan ja löytää samankaltaisuuksia ja eroja pankkien välillä. Tutkittaviksi vastuullisuusraporteiksi valikoitui vuoden 2023 raportit, sillä ne olivat tutkimusta tehtäessä tuoreimmat.

Tutkimus on tehty kvalitatiivisella eli laadullisella tutkimusotteella, jossa hyödynnetään sekä laadullista sisällönanalyysia että vertailuanalyysia. Laadullinen tutkimus pyrkii tutkittavien ilmiöiden ymmärtämiseen. Sisällönanalyysin tavoitteena on kuvata aineiston sisältöä sanallisesti tiivistämällä se selkeään ja ytimekkääseen muotoon, samalla säilyttäen kaikki keskeiset tiedot ja merkitykset. Tällä tavoin olennaiset asiat tuodaan esiin ilman, että alkuperäinen informaatio menetetään. Vertailuanalyysilla puolestaan voidaan verrata kahta tai useampaa kohdetta keskenään ja löytää yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia raportoinnista. (Tuomi & Sarajärvi 2018; Ragin 2014.)

Tutkimus pyrkii vastaamaan tutkimuskysymykseen: Miten pankkien vastuullisuusraporteissa käsitellään niiden tarjoamia vihreitä tuotteita?

Tutkimus vastaa seuraaviin alaongelmiin:

1. Millaiset rakenteet pankkien vastuullisuusraporteilla on?
2. Miten pankit määrittelevät vihreän tuotteen?
3. Mitä edistysaskeleita pankit tekivät vihreiden tuotteiden osalta vuonna 2023?

1.2 Keskeiset käsitteet

Vastuullisuusraportointi: Yritysten käytäntö raportoida säännöllisesti sidosryhmilleen tietoa yritystoiminnan vastuullisuudesta. Ajurina usein yrityksen ja sidosryhmien välinen tilivelvollisuus. Tärkeimpänä tehtävänä tuottaa sidosryhmille päätöksenteossa auttavaa tietoa. (Niskala & Palmuaro 2023, 14.)

Vastuullinen sijoittaminen: Ympäristön, yhteiskunnan ja hyvän hallinnon huomioiminen sijoitustoiminnassa (Evli 2024).

Vihreä tuote: Tuote, joka on suunniteltu minimoimaan ympäristölle haitallisia vaikutuksia ja lisäämään positiivisia vaikutuksia. Vihreät tuotteet pyrkivät edistämään kestävää kehitystä. Pankkialalla vihreitä tuotteita ovat esimerkiksi vihreät lainat, joita voi saada ympäristökuormitusta pienentäviin investointeihin. (Oboloo 2024; OP Ryhmä s.a. a.)

Kestävyysraportointidirektiivi: Euroopan Unionin säätämä direktiivi, joka tekee kestävyystietojen raportoinnista määrämuotoista ja standardien mukaista. Direktiivi koskettaa Euroopassa noin 50 000 yritystä. Direktiivi astui voimaan tammikuussa 2023. (Niskala & Palmuaro 2023,4, 14.)

Kestävä kehitys: Jatkuvaa ja ohjattua muutosta, joka turvaa hyvät elinehdot nykyisille ja tuleville sukupolville huomioiden tasavertaisesti ympäristön, ihmisen ja talouden päätöksenteossa. (Ympäristöministeriö s.a.)

2 Vastuullisuus

Jokaisen yrityksen toiminnalla on väistämättä vaikutusta ympäristöön, ihmisiin ja yhteiskuntaan. Nämä vaikutukset voivat olla negatiivisia tai positiivisia. Vastuullisuus yritystoiminnassa onkin sitä, että yritys kantaa vastuun aiheuttamistaan vaikutuksista. Vastuullinen toimija pyrkii eroon negatiivisista vaikutuksista ja toisaalta taas pyrkii lisäämään positiivisia vaikutuksia. (Kurittu 2021, 16.) Vastuullisuus on tällä hetkellä pinnalla, koska sen vaikutus leviää kaikenkokoisiin yrityksiin toimialasta riippumatta. Vastuullisuusteeman vaikutusalan leviäminen koskemaan yhä pienempiä yrityksiä on etenkin uuden sääntelyn ja sidosryhmien motivoimaa. Yritykset pystyvät luomaan itselleen kilpailuetua ottamalla huomioon luontokatoon ja ilmastomuutokseen liittyvät haasteet sekä hyödyntämällä kiertotalouden mahdollisuuksia tai varmistamalla ihmisoikeuksien toteutumisen toiminnassaan. (KPMG 2024.) Pienten yritysten liiketoiminnan osalta vastuullisuudella on nykyään enemmän merkitystä varsinkin, jos yritys on osana suuremman yrityksen alihankintaketjua. OP:n suuryritystutkimuksen mukaan 56 prosenttia vastanneista suuryrityksistä on kiristyneiden vastuullisuusvaatimusten myötä joutunut vaihtamaan alihankkijoitaan (OP Ryhmä 2024a, 5). Täten kilpailussa menestyminen tarkoittaa pienemmillekin yrityksille vastuullisuuteen panostamista. (Kaarto 5.3.2024.)

Liike-elämässä ja finanssialalla vastuullisuudesta puhuttaessa termi ESG tulee usein esille. Lyhenne tulee englannin kielen sanoista environmental, social ja governance. Suomeksi sanat käännetään seuraavasti: ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa. (Kurittu 2021, 17.) Ympäristövastuu kattaa yrityksen ympäristövaikutukset ja sen toimet ympäristön suojelemiseksi. Näihin kuuluu muun muassa hiilijalanjäljen pienentäminen, luonnonvarojen kestävä käyttäminen ja uusiutuvien energialähteiden käyttö. Sosiaalinen vastuu on yrityksen vaikutus yhteiskuntaan ja omaan työvoimaansa. Se sisältää muun muassa työhyvinvoinnin, ihmisoikeuksien huomioinnin ja monimuotoisuuden sekä tasa-arvon tukemisen. (Hyrskke ym. 2020, 68.) Hyvä hallintotapa viittaa siihen, kuinka yritystä hallinnoidaan ja johdetaan. Siihen kuuluu muun muassa yrityksen hallituksen monimuotoisuus, avoimuus, läpinäkyvyys ja vastuullisuus päätöksenteossa sekä hallituksen riippumattomuus (Kurittu 2021, 17; Silvola ym. 2024).

Yrityksen vastuullisuuteen liittyy tiiviisti myös käsitteet corporate responsibility eli yritysvastuu ja corporate social responsibility (myöhemmin CSR) eli yrityksen sosiaalinen vastuu. Termit ovat hyvin lähellä toisiaan, mutta niillä on painotuksellisia eroja. Yritysvastuu on laajempi käsite, joka kattaa yrityksen toiminnan vastuullisuuden kaikki näkökohdat. CSR puolestaan tarkoittaa yrityksen toimintaa, joka vaikuttaa positiivisesti yhteiskuntaan ja ympäristöön. Se jaetaan neljään päätyyppiin: ympäristövastuu, eettinen vastuu, filantrooppinen vastuu ja taloudellinen vastuu. Ympäristövastuuseen kuuluu esimerkiksi ympäristöystävällisten toimintamallien implementointi, kuten jätteiden minimointi ja energian kulutuksen vähennys. Eettiseen vastuuseen kuuluu muun muassa

toimintaketjun läpinäkyvyys ja ihmisoikeuskysymykset, kuten reilut palkat ja turvalliset työolosuhteet. Filantrooppinen vastuu tarkoittaa muun muassa yhteisöjen tukemista lahjoituksin ja vapaaehtoistyöllä. Taloudellisella vastuulla puolestaan tarkoitetaan sitä, että yrityksen toimet ovat sen arvojen mukaisia, vaikka niillä voi joskus olla negatiivisia vaikutuksia tuottoihin. Taloudellinen CSR on myös lähiyhteisöjen taloudellisen kehityksen ja kasvun tukemista. (McGrath & Jonker 22.12.2023; Stobierski 8.4.2021)

Harvardin Business Schoolin blogissa markkinointispecialisti Tim Stobierski painottaa, että vastuullisuus ei ole vain PR-toimenpide vaan keskeinen osa nykyistä liiketoimintaa. CSR:n hyödyt sisältävät paremman yrityskuvan ja kilpailuedun sekä kyvyn houkutella ja pitää työntekijöitä. CSR:stä hyötyy myös sidosryhmät, sillä kuluttajat ja sijoittajat suosivat nykyään vastuullisesti toimivia yrityksiä. Työntekijöiden sitouttamisen lisäksi vastuullinen yritystoiminta voi johtaa myös parempaan asiakasuskollisuuteen. (Stobierski 8.4.2021.) Myös IBM:n McGrathin ja Jonkerin kirjoittamassa artikkelissa painotetaan vastuullisen toiminnan positiivista vaikutusta yrityksen maineeseen ja työntekijöiden sitoutumiseen. IBM:n artikkelissa otetaan myös huomioon CSR:n mahdollisuus pienentää yrityksen kustannuksia. Esimerkiksi tehokkaampi energian käyttö ja jätteiden minimointi pienentävät kuluja suoraan. Asiakasuskollisuuden ja sitoutumisen paraneminen voi puolestaan vähentää yrityksen markkinointiin ja asiakashankintaan käytettäviä kuluja. (McGrath & Jonker 22.12.2023.)

2.1 Vastuullisuusraportointi

Vastuullisuusraportointi viittaa yritysten käytäntöön raportoida toimintansa sosiaalisista, taloudellisista ja ympäristöllisistä vaikutuksista, joka on tähän asti ollut vapaaehtoista suurelle osalle yrityksistä. Vastuullisuusraportoinnin juuret ulottuvat Suomessa 1970-luvulle, jolloin ensimmäiset yritykset alkoivat raportoidaan vapaaehtoisesti ympäristöasioista. Raportointi lisääntyi seuraavina vuosikymmeninä, mutta vakiintui selkeämmin vasta vuosituhannen vaihtuessa. Raportteja kutsuttiin ensin yhteiskuntavastuuraportteiksi, jonka jälkeen ne muuttuivat vastuullisuusraportteiksi. Euroopan Unionin lainsäädännön takia viralliseksi termiksi tuli kestävyysraportointi. Vapaaehtoisella vastuullisuusraportoinnilla on ollut useita kansainvälisiä viitekehyksiä, jotka ovat ohjanneet kestävyteen liittyvän raportoinnin käytännön kehittymistä. Seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin näihin viitekehyksiin. (Niskala & Palmuaro 2023, 14–15; Silvola ym. 2024, 29.)

Raportoinnin tarkoituksena on pidetty sidosryhmien päätöksentekoa helpottavan tiedon jakamista sekä yrityksen ja sidosryhmien välisen tilivelvollisuuden täyttämistä. Tilivelvollisuus perustuu informaation jakamiseen vastuusuhteessa ja sidosryhmien oikeuteen saada tietoa yrityksen tuottamista vaikutuksista. Vapaaehtoisessa raportoinnissa tilivelvollisuuden sisältö on tullut niiden sidosryhmien vaatimuksista, joilla on ollut valtaa vaatia raportointia yrityksiltä. (Niskala & Palmuaro 2023, 14–15) Vapaaehtoisella vastuullisuusraportoinnilla yritys viestii avoimuudestaan ja

läpinäkyvyydestä jakaessaan tietoja, jotka eivät perustu lakivelvoitteisiin. Vastuullisuustietojen jakaminen helpottaa sidosryhmiä, kuten sijoittajia vertailemaan eri vaihtoehtoja. Vastuullisuus raportoinnista on myös hyötyä yrityksen omalle vastuullisuustyölle ja se auttaa niitä oman toimintansa kehittämisessä vastuullisemmaksi. Sen avulla yritys pystyy myös osoittamaan sitoutumisensa vastuulliseen liiketoimintaan ja herättämään luottamusta sidosryhmissä. (OP Ryhmä s.a. b.)

2.2 Kestävyyseraportoinnin sääntely

Ensimmäinen perustavan hyväksynnän saanut viitekehys on GRI-standardisto, jonka on laatinut Global Reporting Initiative -organisaatio. Se perustettiin vuonna 1997 yhdistämään lukuisia suosituksia ympäristö-, sosiaalisten ja taloudellisten vaikutusten vastuullisuuden raportoinnista. Sen keskeinen työväline on olennaisuusarvio, joka auttaa yritystä tunnistamaan sen myönteiset ja kielteiset vaikutukset ympäristöön, talouteen ja ihmisiin. Toinen raportoinnin kehitykseen vaikuttanut järjestö on SASB eli Sustainability Accounting Standards Board, joka on tehnyt toimialakohtaisia standardeja, jotka palvelevat erityisesti sijoittajia. SASB on laatinut sijoittajille olennaisista kestävyystiedoista raportointistandardit jo yli seitsemälle kymmenelle toimialalle. Vuonna 2013 International Integrated Reporting Council (IIRC) julkaisi raportointi käytännön integroidusta raportoinnista, jonka keskeinen tavoite on mitata yrityksen arvonluontikykyä. Integroitu raportointi käsittelee taloudellisen tiedon lisäksi aineettomien tekijöiden ja kestävyuden vaikutusta liiketoimintaan. IIRC ja SASB yhdistyivät Value Reporting Foundation (VRF) nimiseksi organisaatioksi vuonna 2021 ja seuraavana vuonna VRF liittyi osaksi International Sustainability Standards Boardia (ISSB). (Niskala & Palmuaro 2023, 16–19)

Vuodesta 2021 rahoituslalla on sovellettu kestävä rahoituksen tiedonantovelvoiteasetusta (Sustainable Finance Disclosure Regulation, SFDR). SFDR säätelee kestävyystietojen julkaisusta rahoituspalvelusektorilla. Tiedonantovelvoite koskettaa muun muassa pankkeja sekä vakuutus- ja rahastoyhtiöitä. Asetus velvoittaa yhtiöitä ilmoittamaan, kuinka kestävyysriskit otetaan huomioon niiden toiminnassa. Siihen kuuluu muun muassa rahoitustuotteiden haitallisista kestävyysvaikutuksista ilmoittaminen, sijoituspäätösten kestävyyshaittojen huomioiminen ja kestävyysriskien huomiointi palkitsemisessa. (Niskala & Palmuaro 2023, 23.) Taksonomia-asetus on EU:n luokitusjärjestelmä, joka koskee yli 500 henkilöä työllistäviä yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöä. Taksonomia säätelee kriteereistä, jotka ovat tärkeitä EU:n pitkän aikavälin ilmasto- ja ympäristö tavoitteiden kannalta. (Niskala & Palmuaro 2023, 26.)

Tähän asti lakisäätösten kestävyystietojen raportoinnista on säätenyt vain Non-Financial Reporting Directive (myöhemmin NFRD) eli direktiivi muiden kuin taloudellisten tietojen raportoinnista. NFRD on kuitenkin koskenut vain suuria, yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä, joilla on ollut yli 500 työntekijää. NFR-direktiivi ei ole asettanut kestävyystiedoille yhtenäisiä standardeja, joten

raporttien vertailukelpoisuus on ollut heikkoa. Direktiivin tiedot voidaan esittää joko toimintakertomuksessa tai erillisellä selvityksellä. Direktiivissä on säädetty raportin vähimmäisisällöstä, johon kuuluu ympäristöasiat, sosiaaliset ja henkilöstöasiat, ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja korruption sekä lahjonnan torjunta. Raportointiin on voinut käyttää vapaaehtoisia raportointistandardeja tai viitekehyksiä. Suomessa sen vaatimukset ovat sisällytettynä kirjanpitolain 3 a luvussa, joka säätelee muun kuin taloudellisen tiedon raportointivelvoitteista. (Peill 1.2.2022; Niskala & Palmuaro 2023, 3–4, 51.)

2.3 Kestävyyseraportointidirektiivi

5. tammikuuta 2023 voimaan astui Euroopan Unionin kestävyseraportointidirektiivi (Corporate Sustainability Reporting Directive, myöhemmin CSRD), joka säätelee kestävyystietojen pakollisesta julkistamisesta ja laajentaa raportointivelvoitteita. (European Commission s.a; Niskala & Palmuaro 2023, 13–15.) CSRD on osa Euroopan Unionin kestävä rahoituksen toimintasuunnitelmaa ja lainsäädäntökokonaisuutta. EU:n kestävä rahoituksen toimintasuunnitelmalla (EU Sustainable Finance Action Plan) pyritään ohjaamaan rahavirtoja kestävämpiin investointeihin. Toimintasuunnitelma on luotu, sillä rahoituspalveluilla on tärkeä rooli vihreässä siirtymässä. Se pyrkii luomaan lainsäädäntöä, jonka avulla yhteiskunta saadaan muutettua hiilineutraaliksi. Sen säädöksillä tavoitellaan Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n Agenda 2030 ympäristötavoitteiden saavuttamista. (Silvola ym. 2024, 35–36.)

CSRD:n katsotaan vaikuttavan suoraan noin 50 000 eurooppalaiseen yritykseen, joista noin 1300 on suomalaisia. Lisäksi direktiivi tulee koskettamaan arviolta 10 000 Euroopan ulkopuolista yhtiötä, joilla on merkittävää liiketoimintaa Euroopan unionin alueella. Kestävyseraportointidirektiivi tulee koskettamaan lukuisia pk-yrityksiä, vaikka julkisessa keskustelussa puhutaankin vaikutuksista suuryrityksiin. Lakisääteisesti raportointivelvoitteet tulevat koskemaan pörssiyrityksiä ja muita suuria yhtiöitä. Yritys luokitellaan suureksi, jos kaksi seuraavista kriteereistä täyttyy: Yrityksessä on yli 250 työntekijää, sen liikevaihto on yli 40 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma on yli 20 miljoonaa euroa. (Silvola ym. 2024, 12–13.)

CSRD tulee laajentamaan aiemmin ei-taloudellista raportointia koskevan direktiivin (NFRD) velvoitteita. Se lisää merkittävästi kestävyseraportointivelvollisten yritysten määrää. (Grant Thornton 16.3.2023.) Yksi CSRD:n tuomista keskeisistä muutoksista on vaatimus digitaalisesta raportoinnista sekä riippumattomasta tarkastamisesta. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksen on julkaistava kestävyseraporttinsa sähköisessä muodossa ja tiedot on varmennettava riippumattoman tilintarkastajan toimesta. Tämä tulee lisäämään raportoitujen tietojen luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta. (Deloitte s.a.) CSRD edellyttää yrityksiä tekemään kaksoisolennaisuuden arvioinnin. Tämä tarkoittaa sitä, että yritysten tulee arvioida toimintansa positiiviset ja negatiiviset vaikutukset

laajasti. Kaksoisolennaisuusanalyysissa on otettava huomioon vaikutusten merkittävyys yritykselle itselleen, sen sidosryhmille ja ympäristölle. Tämä edistää läpinäkyvyyttä siinä, miten yritykset käsittelevät kestävyysriskejä ja mahdollisuuksia. (Carabia 25.10.2023.)

Raportoinnin käyttöönotto tulee astumaan voimaan vaiheittain. Ensimmäinen vaihe alkoi tammikuusta 2024, johon kuuluu suuret julkisen edun yhteisöt, joilla on yli 500 työntekijää, jotka ovat kuuluneet aiemmin NFRD:n piiriin. Nämä yritykset julkaisevat ensimmäiset raportit vuonna 2025. Toinen vaihe alkaa 1. tammikuuta 2025 suurille yrityksille, jotka eivät ole kuuluneet NFRD:n piiriin. Vaiheen kaksi yrityksillä on joko yli 250 työntekijää, liikevaihto on yli 50 miljoonaa euroa tai kokonaisvarallisuus yli 25 miljoonaa. He julkaisevat ensimmäiset raportit vuonna 2026. Kolmannessa vaiheessa raportointivelvollisuus alkaa vuodesta 2027, jolloin pienet ja keskiuuret pörssiyritykset julkaisevat vuoden 2026 tilikautta koskevat raportit. Neljäs vaihe alkaa 1. tammikuuta 2028 ja siihen kuuluu EU:n ulkopuoliset yritykset, joilla on merkittävää liiketoimintaa EU:ssa. Merkittävä liiketoiminta määritellään siten, että liikevaihto EU:ssa ylittää 150 miljoonaa euroa tai yhtiöllä on EU:ssa yli 40 miljoonan euron nettoliikevaihtoa tuottava sivuliike tai suuri tytäryhtiö. Raportit on julkaistava vuonna 2029. (Carabia 25.10.2023; Deloitte s.a.)

2022	2023	2024	2025	2026	2028
Euroopan parlamentti hyväksyy CSRD-direktiivin kesäkuussa	Direktiivi astuu voimaan tammikuussa	Raportointivelvoite koskee yrityksiä, joilla on yli 500 työntekijää ja jotka aiemmin ovat kuuluneet NFRD piiriin	Toinen vaihe koskee yrityksiä, jotka eivät ole kuuluneet NFRD piiriin ja niillä on yli 250 työntekijää, liikevaihto yli 50 miljoonaa euroa tai kokonaisvarallisuus yli 25 miljoonaa	Velvoite laajenee listattuihin pk-yrityksiin	Raportointivelvoite koskee EU:n ulkopuolisia yrityksiä, joilla on merkittävää liiketoimintaa EU:ssa

Kuva 1 CSRD-aikajana

2.4 Kestävyyseräraportointistandardit

Kestävyyseräraportointivelvollisten yritysten on laadittava kestävyysraporttinsa eurooppalaisten kestävyysraportointistandardien (European Sustainability Reporting Standards, myöhemmin ESRS) mukaisesti. ESRS-standardit ovat keskeinen osa Euroopan Unionin kestävyysraportointidirektiiviä. Standardit laatii EFRAG, joka on Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoa antava ryhmä. (Silvola ym. 2024, 17). ESRS-standardit määrittelevät, kuinka yritysten tulee raportoida kestävyteen liittyvistä toimistaan, kattaen ympäristöön, sosiaaliseen vastuuseen ja hallintoon liittyvät aiheet. Standardit ovat suunniteltu parantamaan raportoinnin laatua ja vertailukelpoisuutta, mikä auttaa sijoittajia ja muita sidosryhmiä arvioimaan yritysten kestävyyskäytäntöjä. EU:n jäsenmaissa standardit on otettava käyttöön vuoden 2024 heinäkuuhun mennessä ja niitä sovelletaan ensimmäisen kerran tilikauden 2024 raporteissa, jotka julkaistaan vuonna 2025. ESRS-standardit ovat suunniteltu olemaan yhteensopivia globaalien kestävyysstandardien, kuten ISSB ja GRI kanssa. Tämä vähentää globaalien yritysten päällekkäistä raportointia ja keventää raportointitaakkaa. (European Commission 31.7.2023; Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee 22.12.2023.)

Standardeja on kolmenlaisia: monialaiset kaikkia yrityksiä koskevat standardit, kaikkia yrityksiä koskevat aihekohtaiset standardit ja toimialakohtaiset standardit. Toimialakohtaiset standardit tullaan julkaisemaan myöhemmin ja niiden on tarkoitus täydentää aihekohtaisia kestävyysaiheita määrittellen alakohtaisesti yrityksille tärkeitä kestävyysseikkoja. Kaikkia yrityksiä koskevia monialaisia standardeja on kaksi: ESRS 1 ja ESRS 2. ESRS 1 -standardi sisältää yleiset vaatimukset ESRS-standardien mukaiselle kestävyysraportille sekä avaa standardien kokonaisuuden ja peruskäsitteet. Standardissa ei ole raportointivaatimuksia. ESRS 2 -standardi määrittelee raportointivaatimukset yleisellä tasolla. Sen vaatimuksia on noudatettava raportoitaessa aihekohtaisien raportointivaatimusten mukaisesti. (Silvola ym. 2024, 97–98.) ESRS 2 -standardeja täydentää aihekohtaiset standardit, jotka on jaoteltu ympäristö-, yhteiskunta- ja hallintotapastandardeihin. Standardit nimetään aiheen mukaan E-, S- ja G-standardeihin. ESRS E1-E5 koskee ympäristökysymyksiä, ESRS S1-S4 säätelee yhteiskunnallisista ja sosiaalisista seikoista ja ESRS G1 määrittelee raportointivelvoitteet yrityksen hallinnollisille asioille. (Silvola ym. 2024, 97–98.)

ESRS 2-standardin vaatimukset, että yrityksen on sisällytettävä kestävyysraporttiinsa kuvaus olennaisuusanalyysistaan. Olennaisuusanalyysi kertoo, mitkä kestävyysseikat ovat yritykselle niin olennaisia, että niistä tulee raportoida. Yrityksen tulee arvioida sen kestävyysvaikutuksia, -riskejä ja -mahdollisuuksia. Olennaisuuden arviointiprosessin kuvaus on tehtävä kaikista kestävyysaiheista, vaikka niitä ei olisikaan arvioitu olennaisiksi. Olennaisiksi arvioiduista kestävyystiedoista on raportoitava kaikki aihekohtaisten ja myöhemmin myös alakohtaisten standardien vaatimat tiedot. (Silvola ym. 2024, 108.) ESRS-standardien yhteydessä käytetään kaksinkertaisen olennaisuuden käsitettä.

Kaksinkertaisen olennaisuuden ulottuvuudet ovat taloudellinen olennaisuus ja vaikutusten olennaisuus. Kestävyysseikka voi olla olennainen kummastakin näkökulmasta tai vain toisesta. Kaksinkertaista olennaisuutta arvioitaessa keskeistä on vuorovaikutus sidosryhmien kanssa, lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin huomiointi ja arvoketjun laajuus. (Silvola ym. 2024, 126–127.)

3 Pankkijärjestelmä ja vastuullinen pankkitoiminta

Pankkijärjestelmä on keskeinen osa kansallista ja kansainvälistä talousjärjestelmää. Sen päätehtävänä on toimia välittäjänä talouden eri toimijoiden välillä. Pankit tarjoavat monenlaisia palveluita, kuten talletusten vastaanottamista, lainanantoa, maksuliikenteen hoitoa ja sijoituspalveluita. Näiden palveluiden avulla pankit ylläpitävät talouden toimivuutta ja vakautta. Pankkijärjestelmä koostuu erilaisista rahoituslaitoksista, kuten liikepankeista, säästöpankeista, osuuspankeista ja keskuspankeista, joilla kaikilla on omat erityiset tehtävänsä talouden ylläpitämiseen. Liikepankit keskittyvät kaupallisiin toimintoihin, kuten luotonantoon, talletusten vastaanottamiseen ja sijoituspalveluihin. Säästö- ja osuuspankit toimivat yleensä paikallisemmalla tasolla ja keskittyvät yhteisöllisempään pankkitoimintaan, kuten pienyritysten rahoitukseen ja henkilökohtaisiin pankkipalveluihin. Keskuspankki, kuten Suomen Pankki toimii maan rahapolitiikan ylläpitäjänä ja valvoo koko pankkijärjestelmän vakautta ja toimivuutta. (Kontkanen 2013.)

Suomessa pankkijärjestelmään kuuluu myös Finanssivalvonta, joka valvoo pankkien toimintaa ja varmistaa, että ne noudattavat lainsäädäntöä ja kansainvälisiä standardeja. Suomen Pankki toimii myös Euroopan keskuspankkijärjestelmän jäsenenä ja osallistuu Euroalueen yhteiseen rahapolitiikkaan. Suomen pankin tehtäviin kuuluu rahapolitiikan toimeenpano, maksujärjestelmien toiminnan turvaaminen sekä rahoitusjärjestelmän vakauden ylläpitäminen. (Suomen Pankki 2024.)

Pankkijärjestelmä on ratkaisevan tärkeä talouden toiminnalle, sillä se mahdollistaa pääomien tehokkaan kierrättämisen säästäjiltä lainanottajille. Tämä rooli on erityisen tärkeä talouskasvun ja työllisyyden ylläpitämisessä. Pankit tarjoavat myös yrityksille ja yksityishenkilöille rahoitusratkaisuja, jotka mahdollistavat investoinnit, kulutuksen ja päivittäisten taloustoimintojen sujuvan hoitamisen. (Kontkanen 2013.)

Pankkijärjestelmän vakaus on keskeistä talouden vakaudelle. Pankkien täytyy hallita riskejä tehokkaasti, jotta ne voivat suojata itseään ja taloutta mahdollisilta talouskriiseiltä. Siksi pankkien vakavaraisuutta ja riskienhallintaa säädellään tiukasti kansainvälisellä ja kansallisella tasolla. Esimerkiksi Basel III -säännökset asettavat pankkien pääomavaatimuksille ja likviditeetille tiukat standardit, jotka on tarkoitettu vähentämään talouskriisien riskiä. (Suomen Pankki 2024; European Council 2024.)

Keskuspankit käyttävät rahapolitiikkaa talouden vakauden ylläpitämiseen. Rahapolitiikan välineitä ovat muun muassa ohjauskorot, avomarkkinaoperaatiot ja pankkien talletusvaatimukset. Nämä toimenpiteet vaikuttavat rahan tarjontaan ja hintaan taloudessa, mikä puolestaan vaikuttaa inflaatioon ja talouskasvuun. Suomen Pankki vastaa myös rahapolitiikan toimeenpanosta Suomessa ja toimii

yhteistyössä Euroopan keskuspankin kanssa euroalueen taloudellisen vakauden ylläpitämiseksi. (Suomen Pankki 2024.)

3.1 Pankkitoiminta Suomessa

Suomen pankkitoiminnan ytimessä ovat liikepankit, säästöpankit ja osuuspankit. Liikepankit ovat yleensä osakeyhtiöitä, mikä tarkoittaa, että pankin omistus on jaettu osakkeisiin ja pankin omistavat osakkeenomistajat. Muiden osakeyhtiöiden tavoin liikepankit pyrkivät ensisijaisesti tuottamaan voittoa osakkeenomistajille. Omistajien vastuu pankin veloista rajautuu heidän sijoittamaansa pääomaan. (Gan 2021.) Suuria Suomessa toimivia liikepankkeja ovat Nordea ja Danske Bank. Nordea on pohjoismaiden suurin pankki, jonka pääkonttori toimii Helsingissä. Nordean osake noteerataan Helsingin, Tukholman ja Tanskan pörsseissä. (Nordea 2024a.) Danske Bank puolestaan on Tanskan suurin pankki, jolla on toimintaa kaikissa pohjoismaissa. Suomessa Danske Bank on kolmanneksi suurin pankki. (Danske Bank s.a. b)

Säästöpankit ovat rahoituslaitoksia, jotka ensisijaisesti keskittyvät talletusten vastaanottamiseen ja säästämisen edistämiseen. Niiden perusideana on auttaa ihmisiä säästämään rahaa ja saada niille korkotuottoa. Historiallisesti säästöpankit ovat tarjonneet palveluita erityisesti pienituloisille ihmisille, jotka eivät perinteisesti käyttäneet pankkipalveluita. Ylijäämät säästöpankit käyttävät toiminnan vahvistamiseen ja yhteisön hyväksi, eikä niitä jaeta osakkeenomistajille, koska niitä ei ole. Esimerkki suomalaisesta säästöpankista on Säästöpankkiryhmä, joka on myös Suomen vanhin pankkiryhmä. Ensimmäinen Säästöpankki perustettiin vuonna 1822 Turkuun. (Britannica Money s.a; Säästöpankkilitto 2024.)

Osuuspankki on osuuskuntamuotoinen yhtiö, joka harjoittaa pankkitoimintaa. Suomessa kaksi suurta pankkitoimintaa harjoittavaa osuuskuntaa ovat OP Ryhmä ja S-ryhmä (Pöyhönen 2013, 2). Osuuskuntalain 1:5 §:ssä säädetään osuuskunnan toiminnan tarkoituksesta seuraavasti: ”Osuuskunnan toiminnan tarkoituksena on jäsenten taloudenpidon tai elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa siten, että jäsenet käyttävät hyväkseen osuuskunnan tarjoamia palveluita taikka palveluita, jotka osuuskunta järjestää tytäryhteisönsä avulla tai muulla tavalla. Toiminnan tarkoituksesta voi säännöissä määrätä toisin.” (Osuuskuntalaki 421/2013). Käytännössä osuuskunnan omistaa sen jäsenet tai osuuksien omistajat. Jäseneksi pääsee maksamalla jäsenosuusmaksun. Omistajat ovat myös oikeutettuja saamaan takaisin maksamansa osuusmaksun, eikä he ole henkilökohtaisesti vastuussa osuuskunnan velvoitteista. Toiminnan tarkoituksena on taloudellisten etujen tuottaminen osuuskunnan jäsenille. (Pöyhönen 2013, 47–49.) Esimerkkinä Osuuspankin omistaja-asiakkuus: omistaja-asiakkaaksi pääsee maksamalla sadan euron jäsenosuusmaksun, joka oikeuttaa muun muassa edullisempiin pankkipalveluihin ja rahanarvoisiin bonuksiin (OP ryhmä s.a. c).

3.2 Vastuullinen pankkitoiminta

Vastuullisuus ja kestävä kehitys ovat nousseet merkittäviksi teemoiksi suomalaisessa pankkitoiminnassa. Tämä on niin uuden kiristyvän lainsäädännön kuin sidosryhmien vaatimusten ansiota. Pankit ovat sitoutuneet vastuullisuusperiaatteisiin, jotka ohjaavat niiden luotonantoa, sijoitustoimintaa ja sisäisiä prosesseja. Tämä tarkoittaa esimerkiksi ympäristövaikutusten huomioonottamista rahoituslaitoksissa sekä sosiaalisen vastuunkantamista yhteiskunnassa. (Kontkanen 2013.) Suomalaiset pankit ovat sitoutuneet noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen ja vastuullisen pankkitoiminnan periaatteita. Nousevan kysynnän vuoksi pankit kehittävät jatkuvasti tarjoamiaan vastuullisen sijoittamisen tuotteita. (Kurittu 2021, 12.) Deloitte, European Investment Bankin, Global Alliance for Banking on Valuesin ja KKS Advisorsin tutkimuksessa analysoitiin maailman sadan suurimman pankin suoriutumista. Tutkimuksen tuloksissa havaittiin, että pankit, jotka keskittyvät strategisesti ESG-kysymyksiin menestyvät paremmin taloudellisesti. Tämä osoittaa, että ESG-näkökulmien huomioiminen ei ole pelkästään vastuullista vaan parantaa myös pankin kilpailukykyä ja on taloudellisesti kannattavaa. (Deloitte 2024.)

YK:n ympäristöohjelma (UNEP) on kehittänyt vastuullisen pankkitoiminnan periaatteet. Näiden periaatteiden avulla pankit sitoutuvat muokkaamaan liiketoimintastrategiansa yhteiskunnan tarpeisiin ja kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Pankit keskittyvät muun muassa ilmastonmuutoksen hillitsemiseen, luonnon monimuotoisuuden suojeluun, ihmisoikeuksien kunnioitukseen ja taloudellisen osallisuuden edistämiseen. (UN Environment Programme s.a.) Jokaisella rahoituspäätöksellä ja sijoituksella on vaikutus yhteiskuntaan ja ympäristöön. Vastuullisesti toimivien pankkien pitäisi pitää huolta, että nämä vaikutukset ovat positiivisia. Pankkitoiminnalla ja rahoituslalla on siis suuri vastuu, sillä ne päättävät miten rahaa jaetaan. Suurella roolilla pankkien toimintaa on myös läpinäkyvyys. Avoimella ja selkeällä raportoinnilla voidaan muun muassa varmistaa, että pankki on kaikille saavutettava. (Global Alliance for Banking on Values s.a.)

3.3 Pankkien tarjoamat vihreät tuotteet

Vastuullisuustietoisuus kasvaa jatkuvasti ja pankeilla on paine kehittää vastuullisia tuotteitaan niin lainsäädännön kuin sidosryhmien vaatimuksista. Monille pankeille vastuulliset tuotteet ovat myyntivaltti. Vastuulliset tuotteet voivat olla esimerkiksi vihreän rahoituksen tuotteita tai ESG-sijoituskohteita. Asiakkaalle helpoin tapa päästä osaksi pankkien tarjoamia vihreitä tuotteita on sijoittamalla vastuullisiin rahastoihin. Ne ovat ammattilaisten valmiiksi kasaamia paketteja, joihin on kerätty yhteen vastuullisia yhtiöitä ja poissuljettu pahimmat kohteet. Vastuullisina markkinoiduissa rahastoissa voi kuitenkin olla paljon vaihtelua ja eroa kriteereissä, joten niiden sisältämiin yhtiöihin on syytä tutustua tarkemmin. Vastuullisia rahastoja voi olla niin osake-, korko- kuin yhdistelmärahastojakin, jotka sijoittavat molempiin edellä mainittuihin. (Kurittu 2021, 103–104.) Lähes kaikki suomalaiset pankit ovat sitoutuneet noudattamaan YK:n vastuullisen sijoittamisen periaatteita, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että salkunhoitajat sitoutuvat ottamaan ESG-asiat huomioon sijoituskohteiden valinnassa. Vastuullisen sijoittamisen periaatteet allekirjoittaneet pankit ovat myös velvollisia kehittämään sijoituskohteiden ESG-raportointia ja noudattamaan vuosittaista raportointia edistyksestään. Lakisääteisen raportoinnin lisäksi valtaosa pankeista on alkanut julkaista vuosittain rahastokohtaisia ESG-raportteja. Raporteilla ilmoitetaan muun muassa rahaston saamia ESG-luokituksia, hiilijalanjälkeä ja positiivisia vaikutuksia. (Kurittu 2021, 108–109.)

Sijoittajat voivat myös valita indeksisijoittamisen, joka on usein myös kuluiltaan edullisempaa kuin aktiivisesti hoidettuihin rahastoihin sijoittaminen. Indeksiiin voi sijoittaa indeksirahastojen ja ETF:ien (Exchange Traded Funds) eli pörssiin listattujen rahastojen kautta. Näiden kahden idea on suurin piirtein sama, molemmat seuraavat valittua indeksiä ja sisältää alkuperäisen indeksin kanssa samat osakkeet vastaavissa suhteissa. Suurin ero näiden kahden välillä on se, miten niillä käydään kauppaa. ETF:llä kaupankäynti käy pörssissä sijoittajien kesken, kun indeksirahastoja voi ostaa rahastonhoitajalta. (Kurittu 2021, 125–126.) Vastuulliset indeksit tunnistaa useimmiten nimessä esiintyvistä kirjainyhdistelmästä ESG tai muusta vastuullisuuteen viittavasta sanasta. Suuri osa ESG-indekseistä sulkee pois esimerkiksi tupakka- ja ase-yhtiöt. ESG indeksien lisäksi on erilaisia teemaindeksejä, jotka voivat keskittyä esimerkiksi vihreään energiaan, kestävään ruokatuotantoon tai vaikka tasa-arvoon. (Kurittu 2021, 130–132.)

Monet suomalaiset pankit tarjoavat vihreää lainaa asiakkailleen. Vihreä laina on rahoitustuote, jota voidaan käyttää ympäristöystävällisiin ja kestävästä kehitystä edistäviin hankkeisiin. Suomalaiset pankit tarjoavat vihreitä lainoja erilaisiin käyttötarkoituksiin, osa henkilöasiakkaille ja jotkut yrityksille sekä taloyhtiöille. Pankeilla on tietyt kriteerit, jotka pitävät täytyä, jotta vihreää lainaa voi saada. Asiakkaalle vihreä laina on edullisempi vaihtoehto, sillä pankit haluavat tukea vastuullisia hankkeita. Pankit voivat tukea vihreitä hankkeita myöntämällä matalampia korkoja tai antamalla

alennusta toimitus- ja hoitomaksuista. Jotkut pankit puolestaan tarjoavat lainaa ilman avausmaksua. Esimerkiksi POP Pankki ja Danske Bank tarjoavat vihreää asuntolainaa. Vihreän asuntolainan voi saada energiatehokkaisiin kohteisiin, esimerkiksi Danske Bank vaatii, että kohteen energialuokka on A tai B ennen 31.12.2020 rakennetuissa kohteissa tai että kohteella on pohjoismainen Joutsenmerkki. POP Pankista vihreää lainaa voi myös saada hankkeille, joilla parannetaan nykyisen kodin tai vapaa-ajan asunnon energiatehokkuutta tai tehdään lämmitysjärjestelmästä ympäristöystävällisempi. Heiltä voi myös saada vihreää lainaa esimerkiksi sähköauton hankintaan. (Danske Bank s.a. a; POP Pankki 2023.)

Muun muassa OP tarjoaa yrityksille ja taloyhtiöille vihreää lainaa ympäristökuormitusta vähentäville hankkeille. OP suosittelee vihreää lainaa yrityksille alihankintaketju paikan säilyttämiseksi, sillä suuryritykset voivat vaihtaa alihankkijoitaan, jotka eivät täytä vastuullisuusvaatimuksia. Vihreän lainan myötä yritys voi parantaa vastuullisuuskuvaansa ja hyödyntää sitä sidosryhmäviestinnässään maineen ja työnantajamielikuvan parantamiseksi. Vihreää yrityslainaa voi saada muun muassa energiatehokkaaseen uudisrakentamiseen tai remontointiin, luomuviljelyyn tai sähkölataustolppien asennukseen. (OP Ryhmä s.a. a) Pankit voivat laskea liikkeelle vihreitä joukkolainoja, joihin sijoittaneille maksetaan kiinteää korkoa ja sijoitettu summa palautetaan takaisin lainan erääntyessä. Vihreän joukkolainan liikkeellelaskija voi näillä varoilla rahoittaa yritysten vihreitä hankkeita. Vihreät joukkolainat mahdollistavat vastuullisen rahoituksen tarjoamisen asiakkaille ja toisaalta antavat sijoittajille pieniriskisen vaihtoehdon vastuulliseen sijoittamiseen. Vihreät joukkolainat siis yhdistävät sijoittajia, jotka haluavat investoida vastuullisiin hankkeisiin ja yritykset, jotka tarvitsevat rahoitusta vihreään hankkeeseen. Myös suuret yhteisösijoittajat, kuten eläkerahastot ja vakuutusyhtiöt sijoittavat aktiivisesti vihreisiin joukkolainoihin. (Nordea 2023.)

4 Tutkimuksen toteutus

Tässä tutkimuksessa pyrittiin selvittämään miten kaksi markkinaosuudeltaan suurinta Suomessa toimivaa finanssiryhmää – Nordea ja OP Ryhmä – raportoivat viime vuoden aikana vihreistä tuotteistaan. Tutkimuksesta haluttiin mahdollisimman yleistävä, joten se rajattiin koskemaan vain kahta suurinta pankkiryhmää. Päättökysymykseen: *Miten pankkien vastuullisuusraporteissa käsitellään niiden tarjoamia vihreitä tuotteita?* pyritään löytämään vastaus alaongelmien kautta, jotka ovat: *Millaiset rakenteet pankkien vastuullisuusraporteilla on? Miten pankit määrittelevät vihreän tuotteen? Mitä edistysaskeleita pankit tekivät vihreiden tuotteiden osalta vuonna 2023?* Tutkimusotteeksi valikoitui laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimusote. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista sisältöanalyysia ja sitä täydennettiin vertailuanalyysilla. Tiedonkeruumenetelmänä käytettiin pankkien vuonna 2023 julkaisemia vastuullisuusraportteja sekä julkisista lähteistä saatavia tietoja pankkien vihreistä tuotteista. Tutkimuksessa haluttiin käyttää mahdollisimman tuoreita lähteitä ja vuoden 2023 raportit olivat tutkimusta tehtäessä uusimmat. Molempien pankkien vastuullisuusraportit ovat sisällytetty niiden vuosikatsauksiin.

4.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tutkimusmenetelmä, joka keskittyy ilmiöiden ymmärtämiseen, niiden merkityksen analysointiin ja yksityiskohtaisten kontekstisidonnaisten tietojen keräämiseen. Toisin kuin määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus, joka pyrkii mittaamaan ilmiöitä, laadullinen tutkimus painottaa tutkittavan kohteen syvällistä ymmärtämistä ja merkitysrakenteiden analysointia. Laadullinen tutkimusmenetelmä sopii tilanteisiin, joissa tutkittavat ilmiöt eivät ole suoraan mitattavissa. Kvalitatiiviset tutkimusprosessit ovat usein joustavia ja mukautuvat tutkimuskohteen mukaan, mikä mahdollistaa syvällisen perehtymisen tutkittavaan asiaan ja ymmärryksen eri näkökulmista. Laadullinen tutkimus tarjoaa mahdollisuuden tarkastella ilmiöitä niiden luonnollisessa ympäristössä ja tuottaa tietoa, joka paljastaa tutkittavan kohteen syvällisiä ja monimutkaisia merkityksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tämän tutkimuksen tutkimusotteeksi valikoitui laadullinen tutkimus, koska se tarjoaa parhaan välienneen tutkimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimuksessa ei pyritä tekemään tilastollisia johtopäätöksiä, vaan tavoitteena on tutkia pankkien vihreitä tuotteita ja niistä raportointia eikä tuottaa lukuja raporteista. Vastuullisuusraportointi on monimutkainen ilmiö, johon kuuluu muun muassa juridisia, taloudellisia, ympäristöllisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia. Kvalitatiivinen tutkimusote onkin hyödyllinen tällaisten monitahoisten ilmiöiden tutkimiseen, sillä se mahdollistaa tarkastelun useista näkökulmista ja tarjoaa syvällistä tietoa pankkien raportoinnin tilasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

4.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi on yksi yleisimmin käytetyistä laadullisen tutkimuksen menetelmistä ja se on sovellettavissa monenlaisiin aineistoihin, kuten dokumentteihin, haastatteluihin ja havaintoaineistoihin. Sisällönanalyysin tarkoituksena on järjestelmällisesti luokitella ja koodata aineistoa, jotta voidaan tunnistaa ja analysoida toistuvia teemoja, käsitteitä ja rakenteita. Tämä menetelmä auttaa tutkijaa tunnistamaan aineistosta esiin nousevia merkityksiä ja rakenteita, jotka liittyvät tutkittavaan ilmiöön. Sisällönanalyysia voidaan käyttää sekä teoriaohjaavasti, että aineistolähtöisesti. Teoriaohjaavassa lähestymistavassa analyysia ohjaa olemassa oleva teoria tai viitekehys, kun taas aineistolähtöisessä lähestymistavassa tutkija pyrkii rakentamaan teoreettisia malleja suoraan aineistosta käsin ilman ennalta määrättyjä teorioita. Molemmat lähestymistavat tarjoavat mahdollisuuden syvälliseen ja monipuoliseen analyysiin. Tässä tutkimuksessa hyödynnetään teorialähtöistä sisällönanalyysia, koska raportteja tarkastellaan valmiiksi määritellyn teorian ja viitekehysten pohjalta. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tutkimuksessa käytetään laadullista sisällönanalyysia, koska se mahdollistaa raporttien sisällön tarkastelun siten, että niistä voidaan luokitella keskeisiä käsitteitä, teemoja ja merkityksiä. Pankkien vastuullisuusraportit ovat usein kontekstisidonnaisia ja heijastavat pankkien strategioita, sidosryhmien odotuksia ja toimintaympäristöön liittyviä tekijöitä. Laadullinen sisällönanalyysi mahdollistaa kontekstuaalisten tekijöiden huomioimisen analyysissä ja auttaa ymmärtämään, miksi ja miten tietyt asiat ovat raporteissa esitetty. Tässä tutkimuksessa tarkasteltavat raportit käydään läpi ja niistä tehdään tiivistykset. Tiivistelmät auttavat löytämään tutkimuskysymysten mukaan olennaisimmat asiat raporteista ja lopuksi niistä voidaan tehdä erilaisia johtopäätöksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

4.3 Vertailuanalyysi

Vertailuanalyysi on tutkimusmenetelmä, jossa tutkittavia kohteita, kuten organisaatioita, prosesseja tai dokumentteja vertaillaan systemaattisesti keskenään. Kyseinen menetelmä on erityisen hyödyllinen, kun tavoitteena on ymmärtää erilaisten kohteiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia sekä arvioida niiden vaikutuksia tai seuraamuksia. Vertailuanalyysin avulla voidaan järjestelmällisesti tarkastella useita kohteita rinnakkain ja tehdä niiden välisiä johtopäätöksiä. (Ragin 2014.)

Tutkimukseen vertailuanalyysi valikoitui täydentämään sisällönanalyysia, koska se mahdollistaa pankkien vastuullisuusraporttien kattavan vertailun. Vertailuanalyysilla voidaan järjestelmällisesti tutkia pankkien raporttien välisiä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Menetelmän avulla voidaan vertailla pankkien vihreitä tuotteita ja niistä raportointia. Vertailuanalyysin avulla voidaan havaita, kumpi pankki on edelläkävijä vastuullisuusraportoinnissa ja missä on vielä kehittämistä. (Ragin 2014.)

5 Tutkimuksen tulokset

Tässä luvussa käydään läpi pankkien vastuullisuusraportit. Ensin käydään läpi kummankin pankin raportin rakenne, jonka jälkeen tarkastellaan vastuullisuusraportteja vihreiden tuotteiden osalta. Vihreitä tuotteita tutkitaan erityisesti vastuullisten sijoitustuotteiden, vihreiden lainojen ja tuotteiden käytettävyyden kannalta. Vihreiden tuotteiden käsittely on jaettu kahteen kappaleeseen, joista ensimmäisessä käydään läpi OP Ryhmän vastuullisuusraportti ja seuraavassa Nordea raportti. Molempien raporttien keskeisimpiä löydöksiä on myös havainnollistettu taulukoilla.

5.1 Vastuullisuusraporttien rakenne

OP Ryhmän vastuullisuusraportti löytyy vuosikertomuksen kohdasta Vastuullisuus. Raportti on kirjoitettu suomeksi ja se on 54 sivuinen. Raportissa esitellään ensin ryhmän vastuullisuusohjelma, jonka jälkeen se on jaettu lukuihin Ilmasto ja ympäristö, Ihmiset ja yhteisöt, Hyvä hallintotapa, jotka perustuvat ESG-näkökulmiin eli ympäristö, sosiaaliset asiat ja hallinto. Näiden jälkeen on GRI-tunnuslukujen raportti ja ryhmän kasvihuonepäästöjen laskenta. Lopuksi on riippumattoman varmentajan varmennusraportti. (OP Ryhmä 2024b.)

Nordea raportoi vastuullisuudesta kohdassa Sustainability notes. Nordean vastuullisuusraportti on 49 sivua pitkä. Raportti on kirjoitettu englanniksi, joten kaikki havainnot ovat vapaasti suomennettuja. Raportti käsittää tiedot kaikista maista, joissa Nordea toimii, eikä Suomen tietoja ole eritelty erikseen. Raportissa kerrotaan aluksi yleisesti kestävyystekijöistä, jonka jälkeen se on jaettu neljään osa-alueeseen: Financial strength, Climate and Environment, Social Responsibility ja Governance and Culture. Näiden jälkeen tulee olennaisuus- ja vaikutusanalyysi, sitten esitellään sidosryhmät ja kannanotot sekä noudatetut ohjeistukset, direktiivit ja politiikat. Lopuksi on sanasto ja ulkoisen varmentajan varmennusraportti. (Nordea 2024b.)

OP ja Nordea käyttävät molemmat YK:n kestävä kehityksen tavoitteita (SDG) raportillaan. Nordea kertoo tunnistavansa jokaisessa luvussa asiaankuuluvat kestävä kehityksen tavoitteet ja kestävyteen liittyvät asiat, joihin he voivat vaikuttaa joko vähentämällä negatiivisia vaikutuksia tai lisäämällä positiivisia vaikutuksia. Pankki on asettanut mitattavia pitkän, keskipitkän aikavälin ja vuosille 2023-2025 kohdennettuja tavoitteita tukemaan kestävämpää tulevaisuutta jokaiselle strategiselle pilarille. Jokaisessa luvussa kerrotaan asiaan kuuluva SDG-tavoite ja tavoitteessa edistyminen. (Nordea 2024b, 331.) OP on linkittänyt oman vastuullisuusohjelmansa tavoitteet YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. OP on kehittänyt jokaiselle tavoitteelle siinä edistymistä kuvaavan mittarin. Vastuullisuusohjelmassa on jokaisen pankin oman tavoitteen viereen merkitty vastaava SDG ja sen alatavoite. (OP Ryhmä 2024b, 21–25.)

OP Ryhmä on raportoinut vuodesta 2011 alkaen vastuullisuudestaan GRI-standardien mukaisesti (OP Ryhmä s.a. d). OP:n GRI-raportti alkaa vuosikertomuksen sivulta 49, jossa ensin kerrotaan raportin perustasta ja tunnusluvuista, jonka jälkeen kerrotaan raportoinnista olennaisten asioiden osalta. Näiden jälkeen tulevat varsinaiset GRI-tunnusluvut ja lopuksi sisältöindeksi, jossa kerrotaan mitä GRI-mittaria on käytetty mittaamaan kutakin kestävyysaihetta ja myös viittauksen siihen mistä raportoidut tiedot löytyvät vastuullisuusraportilta. (OP Ryhmä 2024b, 49.) OP:n tavoin Nordean raportointi perustuu GRI-ohjeistoon. Nordealla ei ole yhtenäistä GRI-raporttia vaan tunnuslukuja on raportoitu erikseen kunkin osion jälkeen. GRI-sisältöindeksiä ei ole sisällytetty vastuullisuusraporttiin vaan se löytyy erilliseltä raportilta Nordean nettisivuilta. (Nordea 2024b, 332).

5.2 OP Ryhmän vihreät tuotteet

OP Ryhmän vihreistä tuotteista voi lukea vastuullisuusraportin kohdasta Ilmasto ja Ympäristö, mutta myös muista luvuista löytyy vihreisiin tuotteisiin liittyviä tietoja. OP Ryhmän vihreisiin tuotteisiin liittyvät keskeisimmät havainnot on tiivistetty taulukossa 1. (OP Ryhmä 2024b.)

Taulukko 1 OP Ryhmän vihreät tuotteet vuonna 2023

Vastuulliset sijoitustuotteet	Vihreät lainat	Tuotteiden käytettävyys
Tarkempien ESG-tietojen julkaisu rahastoista	Global Finance kestävän rahoituksen johtaja	Digitaitojen opastamista iäkkäille
Julkaistu kaksi uutta vastuullista rahastoa	Myönnetty 77 miljardia euroa kestävästä rahoituksesta	Digitaaliset palvelut saaneet tunnustusta
22 % bruttorahavirroista Sustainable Selection -rahastoissa	Välitetty 127 vihreää joukkovelkakirjalainaa	
Sijoitus asiakkaiden kestävyteen liittyviä mieltymyksiä arvioitu 370 000 kertaa (43 % ilmoitti kestävyden olevan tärkeää)	Vahvistettu sisäisiä sääntöjä vastuulliseen tuotekehitykseen	
Tiukennettu kestävyyskriteerit tuotevalikoimassa		

Vuonna 2023 OP on tehnyt paljon työtä kehittääkseen vihreitä tuotteitaan. OP Ryhmä otti indeksirahastoilleen käyttöön emoindeksistä johdetut vielä paremmin ESG-kriteereitä noudattavat MSCI ESG Screened -indeksit. Ryhmän mukaan indeksin vaihdon myötä ilmastonäkökulmista tuli osa

heidän indeksirahastojaan. Sen lisäksi he kertovat huomioivansa rahastoissa aiempaa laajemmin kiistanalaiset toimialat, luonnon monimuotoisuuden ja yhtiöiden hankintaketjuissa ilmenevät riskit. Tämä ilmenee muun muassa siinä, että he painottavat rahastoissa enemmän ESG-riskiä huomioivia yrityksiä ja välttää puolestaan sijoituksia kiistanalaisille toimialoille, joita ei kuitenkaan ole lueteltu tarkemmin. Vuoden 2023 lopussa vastuullisiin rahastoihin sijoitetut asiakasvarat olivat 27,2 miljardia euroa. Tilikauden lopussa 87,7 prosenttia oli ESG-ominaisuuksia edistäviä eli EU:n kestävän rahoituksen tiedonantoasetuksen (SFDR) artikla 8 mukaisesti raportoivia tai rahastoja, joilla on tarkoitus sijoittaa kestävästi (SFDR artikla 9). Vuonna 2023 OP julkaisi myös uuden sosiaalisiin teemoihin sijoittavan Kestävä Hyvinvointi -rahaston. (OP Ryhmä 2024b, 30.)

Vihreän rahoituksen osalta merkittävin tapahtuma tilikaudella oli maaliskuussa pk-yrityksille ja taloyhtiöille lanseerattu vihreä lainatuote. Ryhmän mukaan laina on tarkoitettu ympäristökuormitusta pienentäviin hankkeisiin ja se noudattaa OP Yrityspankin Green Bond Frameworkia. Erityisesti taloyhtiöt ovat olleet kiinnostuneita lainasta uusiutuvan energian, sähköautojen latausinfraan ja energiaremonttien rahoittamiseen. Vuoden lopussa vihreitä pk-yritysten lainoja oli myönnetty 62 miljoonaa euroa. Kokonaisuudessa vihreitä yrityslainoja on myönnetty 6,6 miljardia euroa. Pankki tarkastelee myös mahdollisuutta tarjota henkilöasiakkaille vihreää asuntorahoitusta. Suunnitteilla on esimerkiksi myöntää omistaja-asiakkaille etuja energiatehokkuuskriteerit täyttävillä lainoilla. Syyskuussa lanseerattiin vastuullinen toimittajarahaus, joka ryhmän mukaan kannustaa heidän omaa toimitusketjuaan kestävämpään toimintaan vastuullisuuteen sidotulla rahoituksella. Ryhmän mukaan kiinnostus kestävyysteemaisiin joukkovelkakirjalainoihin on nousussa. OP:lla on liikkeellä neljä vihreää joukkovelkakirjaa. (OP Ryhmä 2024b, 30.)

OP on sitoutunut noudattamaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita (SDG) ja muun muassa SDG 12 ja 13 nojalla he ovat sitoutuneet kiertotalouden edistämiseen omassa ja asiakkaiden liiketoiminnassa. Tästä esimerkkinä digitaalisten maksutapojen parantaminen ja korttikannan vaihtaminen kierrätysmuovisiin. Tilikauden lopussa 32,7 % korteista oli kierrätysmuovisia ja tavoitteena on, että normaalin uusimisaikataulun mukaan 100 % korteista on kierrätysmuovisia vuoden 2026 aikana. (OP Ryhmä 2024b, 23.) OP on sitoutunut kehittämään digitaalisia palveluitaan ja tekemään niistä edelleen saavutettavampia erityistä tukea talousasioiden hoitoon tarvitseville asiakkailleen. He kertovat pyrkivänsä parantamaan helppokäyttöisyyttä ja tarjoavat avainlukulistoja pistekirjoitettuna. OP:lla on myös senioreille tarkoitettu opas pankkiasioiden hoitoon, ja he myös tarjoavat ikääntyneille digitaito-opastuksia ympäri Suomea. Vuonna 2023 senioriopastuksissa kohdattiin 26 000 ihmistä. (OP Ryhmä 2024b, 39.)

5.3 Nordea vihreät tuotteet

Nordea Oyj:n vastuullisuusraportilla eniten vihreistä tuotteista löytyy tietoa luvusta S2 Financial Strength, mutta myös muista kohdista voi löytyä tietoa, joka liittyy aiheeseen. Taulukkoon 2 on tiivistetty Nordean vihreistä tuotteista löytyneet keskeisimmät havainnot. (Nordea 2024b.)

Taulukko 2 Nordean vihreät tuotteet vuonna 2023

Vastuulliset sijoitustuotteet	Vihreät lainat	Tuotteiden käytettävyys
Tarkempien ESG-tietojen julkaisu rahastoista	Global Finance kestävän rahoituksen johtaja	Digitaitojen opastamista iäkkäille
Julkaistu kaksi uutta vastuullista rahastoa	Myönnetty 77 miljardia euroa kestävää rahoitusta	Digitaaliset palvelut saaneet tunnustusta
22 % bruttorahavirroista Sustainable Selection -rahastoissa	Välitetty 127 vihreää joukkovelkakirjalainaa	
Sijoitus asiakkaiden kestävyteen liittyviä mieltymyksiä arvioitu 370 000 kertaa (43 % ilmoitti kestävyden olevan tärkeää)	Vahvistettu sisäisiä sääntöjä vastuulliseen tuotekehitykseen	
Tiukennettu kestävyyskriteerit tuotevalikoimassa		

Myös Nordea kehitti kestäviä tuotteitaan tilikauden aikana. OP:n tavoin Nordea seuraa YK:n kestävä kehityksen tavoitteita. Vastuullisen sijoittamisen osalta he tekivät useita parannuksia ja lisäyksiä tuotteisiinsa, mitkä helpottavat sijoittajien päätöksentekoa ESG-näkökulmista. He muun muassa alkoivat julkaisemaan aiempaa yksityiskohtaisempaa tietoa rahastojensa ESG-näkökulmista ja tiedottivat ESG-riskien vaikutuksista sijoituksiin. Nordea tiukensi kestävyyskriteerejä sijoitustuotevalikoimassaan ja seuraavat toimialat rajattiin pois pois sijoituskohteista: tupakka-, aseollisuus, uhkapelaaminen ja muut kiistanalaiset toimialat. Vuonna 2023 Nordea lisäsi kaksi uutta vastuullista rahastoa tuotevalikoimaansa, jotka ovat Social Bond Fund ja Biodiversity Fund. Jälkimmäisenä mainittu sijoittaa luonnon monimuotoisuutta edistäviin yhtiöihin. Social Bond Fund -rahasto on lopetettu jo huhtikuussa 2024, sillä sijoitukset jäivät vähäisiksi ja rahaston ylläpito ei ollut taloudellisesti kannattavaa. (Nordea 2024b, 338; Nordea Funds 2024.)

Nordealla on tavoitteena, että kaikista bruttorahavirroista 33 prosenttia olisi Sustainable Selection -rahastoissa vuonna 2025. Vuonna 2023 näissä rahastoissa oli 22 prosenttia rahavirroista. Sijoitusneuvonnassa Nordea luokittelee asiakkaat heidän kestävyysprofiilinsa ja -mieltymysten mukaan, kuten he tekevät myös tuotto-odotusten ja riskinsietokyvyn kohdalla, jotta voisivat suositella kullekin asiakkaalle sopivia tuotteita. Sustainable Selection -rahastoja suositellaan ensisijaisesti asiakkaille, joilla on kestävyteen liittyviä mieltymyksiä. Nämä asiakkaat haluavat sijoituksillaan olevan positiivinen vaikutus ympäristöön ja yhteiskuntaan sekä vähentää negatiivisia vaikutuksia. Vuonna 2023 Nordea on arvioinut kestävyysmieltymyksiä 370 000 kertaa ja 43 % asiakkaista ilmaisi heillä olevan tällaisia mieltymyksiä. Tilikauden lopussa SFRD artikla 8 mukaisiin rahastoihin sijoitetut asiakasvarat olivat 160,86 miljardia euroa eli 64,1 % kaikista sijoitetuista varoista. (Nordea 2024b, 338.)

Nordean mukaan kestävän rahoituksen kysyntä oli vahvaa, huolimatta haastavista markkinaolosuhteista korkojen nousun ja inflaation seurauksena. He sanovat säilyttäneensä asemansa pohjoismaiden johtavana kestävän rahoituksen tarjoajana. Global Finance valitsi Nordean vuoden 2023 kestävän rahoituksen palkintojen voittajaksi Tanskassa, Suomessa ja Norjassa sekä siirtymävaiheen ja kestävyteen sidottujen lainojen voittajaksi Länsi-Euroopassa. Nordean vihreä rahoitus seuraa pankin Green Funding Framework sekä Sustainability-Linked Loan Funding Framework -kriteereitä. Tilikauden aikana pankki mahdollisti 77 miljardin euron kestävän rahoituksen pääasiassa suuryrityksille ja institutionaalisille asiakkaille. Nordea välitti 127 kestävyteen sidottua ja vihreää joukkovelkakirjalainaa. He sanovat jatkavansa investointeja kestävän kehityksen alustansa pystyäkseen tarjoamaan johtavia lainananto- ja joukkovelkakirjatarjouksia. Lisäksi Nordea lisäsi neuvontakapasiteettiaan varmistaakseen, että kestävän rahoituksen neuvontatiimi on paikallisesti läsnä kaikissa pohjoismaissa. Nordea on myös rahoittanut 1,2 miljoonalla eurolla vihreitä asuntolainoja, mutta niistä ei kerrota raportilla enempää. (Nordea 2024b, 335-336.)

Nordean tuotteiden käytettävyydestä ei löydy paljoa tietoa raportilta. Vuonna 2023 he ovat käynnistäneet Norjassa ohjelman, jossa vanhuksia tuetaan digitaalisten palveluiden käytössä ja turvallisuudessa. (Nordea 2024b, 360.) He myös raportoivat uudesta ennätyksestä digitaalisten palveluiden käyttäjissä, joka oli 13 % suurempi edellisvuoteen verrattuna (Nordea 2024b, 4). Heidän digitaaliset palvelunsa on myös arvostettu kärkisijoille useissa tutkimuksissa, kuten Global Financen Best Digital Bank Awardseissa, jossa he voittivat kuudessa eri kategoriassa. Nämä tunnustukset viestivät hyvästä käytettävyydestä. (Nordea 2024b, 7.) He kertovat auttavansa vanhuksia ottamaan käyttöön digipalvelut. Nordealla on useita innovatiivisia maksuratkaisuja, jotka ovat saatavilla useilla eri laitteilla. (Nordea 2024b, 15.)

6 Yhteenveto ja pohdinta

Tutkimuksessa haluttiin selvittää kuinka pankit raportoivat vastuullisuudestaan erityisesti vihreiden tuotteiden näkökulmasta. Tutkittavat pankit olivat OP Ryhmä ja Nordea Oyj, jotka ovat Suomessa markkinaosuudeltaan kaksi suurinta pankkia. Opinnäytetyön teoriaosan tavoite oli selkeyttää vastuullisuus käsitettä, joka on varsin monitulkintainen. Teoriaosassa kerrottiin myös vastuullisuusraportoinnista ja sen sääntelystä sekä uudesta kestävyysraportointidirektiivistä, sillä se aiheuttaa merkittäviä muutoksia myös tutkittujen pankkien vastuullisuusraportointiin kuluva tilikaudesta alkaen. Teoriaosassa kerrottiin myös pankkijärjestelmästä yleisesti ja vastuullisesta pankkitoiminnasta sekä vihreistä tuotteista, sillä ne olivat merkittävä osa tutkimusta. Varsinaisessa tutkimusosiossa pankkien vastuullisuusraportit käytiin läpi etenkin vihreiden tuotteiden näkökulmasta. Vihreiden tuotteiden kehitystä ja raportointia tutkittiin vuoden 2023 ajalta, koska ne olivat tuoreimmat tutkimushetkellä saatavilla olevat raportit.

Raportointi tulee siis muuttumaan kuluva tilikauden 2024 tiedoista lähtien ja ensimmäiset CSRD mukaiset ESRS-standardeja noudattavat raportit julkaistaan vuoden 2025 ensimmäisellä neljänneksellä. OP ja Nordea raportoivat tällä hetkellä jo GRI-standardien mukaisesti. Kuten teoriaosudessa todetaan GRI- ja ESRS-standardit muistuttavat pitkälti toisiaan, joten tutkituille pankeille siirtymä tulee olemaan mutkattomampi kuin yrityksille, joilla GRI-raportointi ei ole ollut käytössä. OP ja Nordea raportoivat GRI-tunnuslukuistaan hieman eri tavoin, sillä OP julkaisee oman vastuullisuusraporttinsa lopussa yhtenäisen GRI-raportin, kun puolestaan Nordean GRI-tunnusluvut ovat ripoteltu eri puolille raporttia. Nordean GRI-sisältöindeksiä ei myöskään ollut sisällytetty vastuullisuusraporttiin vaan se on löydettävissä yrityksen nettisivuilta erillisestä liitteestä. Sinänsä Nordean ajatus tunnuslukujen esittämisestä aiheeseen kuuluvan luvun perästä on ymmärrettävä, mutta OP:n rakenne oli kuitenkin selkeämpi, kun kaikki tunnusluvut löytyivät yhdeltä raportilta. Olisi myös selkeämpää ja lukijaystävällisempää, jos Nordea olisi sijoittanut sisältöindeksin samalle raportille, jotta kaikki GRI-tiedot olisivat helpommin löydettävissä yhdestä paikasta.

OP Ryhmä toimii pääasiallisesti vain Suomessa, joten on ymmärrettävää, että raportti on kirjoitettu suomeksi. OP:n vastuullisuusraportti on myös julkaistu englanniksi, mikä on hyvä kansainvälisiä sidosryhmiä ajatellen (OP Financial Group 2024). Nordean raportti on julkaistu englanniksi, mutta raportin viimeisellä sivulla kerrotaan, että alkuperäinen raportti on kirjoitettu ruotsiksi (Nordea 2024b). Nordea toimii kuitenkin kaikissa pohjoismaissa ja sen pääkonttori on Suomessa, joten saavutettavuuden kannalta se voitaisiin myös julkaista suomeksi.

Molemmilla pankeilla on käytössä YK:n kestävä kehityksen tavoitteet, mutta niitä käytetään eri tavoilla yritysten raporteilla. Nordean raportilla aiheeseen kuuluvat SDG-tavoitteet ilmoitetaan kuitenkin osion alussa, mutta niistä ei kerrota sen tarkemmin eikä niitä ole sidottu pankin

kestävyystavoitteisiin. OP on puolestaan sitonut jokaiseen päätavoitteeseensa, jonkin kestävän kehityksen tavoitteen. OP ei kuitenkaan kerro, onko heidän omat tavoitteensa luotu SDG-tavoitteiden pohjalta vai onko pankki muovannut ensin omat tavoitteensa sille sopiviksi ja linkittänyt ne jälkeensä johonkin sopivaan kestävän kehityksen tavoitteeseen lähinnä muodollisuuden vuoksi. Molemmat pankit ottavat raporteillaan huomioon kaikki ESG-tekijät ja jokaisen osa-alueen tiedot ovat hyvin löydettävissä selkeän rakenteen ansiosta. Molempien pankkien vastuullisuusraportit on varmennettu riippumattomien osapuolten toimesta mikä lisää niiden luotettavuutta.

Vihreiden tuotteiden osalta pankit raportoivat varsin kattavasti ja selkeästi. Molemmat pankit kertovat, että heillä on omat viitekehysensä, joissa määritellään kriteerit vihreiden lainojen myöntämiselle. OP ei kerro raportillaan tarkemmin Green Bond Frameworkistä, mutta heidän mukaansa soveltuvat hankkeet liittyvät seuraaviin tekijöihin: ”uusiutuvaan energiaan, energiatehokkuuteen, energian siirtoon, ympäristöystävälliseen rakentamiseen, saastumisen ehkäisyyn ja hallintaan (mukaan lukien vastuullinen vesihuolto), ympäristön kannalta kestävään maankäyttöön ja puhtaaseen liikenteeseen”. Tarkempi raportti on saatavilla pankin verkkosivuilla. (OP Ryhmä 2024b, 29). Nordeakaan ei ole julkaissut Green Funding -viitekehysten sisältöä kokonaisuudessa, mutta se määrittää, kuinka he valitsevat, arvioivat, vahvistavat ja raportoivat varat, jotka rahoitetaan vihreiden joukkovelkakirjalainojen tuotoilla. Sustainability-Linked Loan Funding -viitekehuksesta kerrotaan, että liikkeelle lasketut varat ovat tarkoitettu erityisesti kestävään kehitykseen sidottujen lainojen rahoittamiseen. (Nordea 2024b, 340.)

Vuoden 2023 aikana Nordea myönsi vihreää rahoitusta 77 miljardia euroa. OP alkoi myöntämään vihreitä lainoja pk-yrityksille ja taloyhtiölle vasta viime tilikauden aikana ja tilikauden lopussa näitä lainoja oli myönnetty 62 miljoonaa euroa. Sitä ennen OP on myöntänyt vihreitä lainatuotteita vain suuryrityksille ja kokonaisuudessaan vuoden 2023 lopussa vihreitä lainoja oli annettu 6,6 miljardia euroa. Täytyy ottaa huomioon, ettei pankkien luvut ole keskenään kovinkaan vertailukelpoisia, sillä Nordean markkina-alue on huomattavasti OP Ryhmää suurempi, koska se toimii myös muissa maissa. Voidaan todeta, että suurin osa vihreästä rahoituksesta menee tällä hetkellä molempien pankkien osalta yritysten rahoittamiseen. OP ryhmä kertoo raportillaan, että suunnitteilla on myös yksityishenkilöille tarkoitettuja vihreitä lainatuotteita, mutta niitä ei ole vielä saatavilla. Nordea mainitsee vain lyhyesti myöntävänsä henkilöasiakkaille vihreää lainaa, mikäli hanke täyttää tietyt energiavaatimukset. Henkilöasiakkaille tarkoitetuista vihreistä lainoista ei kuitenkaan ollut tämän enempää tietoa raportilla. Myönnettyt lainat olivatkin vain 1,165 miljoonaa euroa, mikä on varsin merkityksetön luku Nordean mittakaavassa.

Molemmat pankit tarjoavat asiakkailleen vastuulliseksi nimettyjä sijoituskohteita. Sijoitustuotteen vastuullisuuden määrittäminen on hankalaa, mutta molemmat pankit kertovat pyrkivänsä

auttamaan asiakkaita tunnistamaan tuotteita, joilla on uskottava kestävän kehityksen strategia. Nordealla on Sustainable Selection -tuotesarja, joka heidän mukaansa on ensisijaisesti tarkoitettu asiakkaille, joita kiinnostaa sijoitustensa vastuullisuus. Sustainable Selection -tuotteet noudattavat muun muassa EU:n kestävän rahoituksen tiedonantoasetusta (SFDR). Rahastosarja sisältää tuotteita, jotka ovat SFDR artikla 8 tai artikla 9 mukaisia. Artikla 9 tarkoittaa rahastoja, joiden tavoite on kestävyys ja artikla 8 rahastoja, jotka edistävät ympäristö- ja sosiaalisia tavoitteita. Nordea kertoo kuitenkin artiklan 8 olevan niin laaja, ettei pelkkä SFDR-luokitus riitä rahaston valitsemiseksi Sustainable Selection -valikoimaan. (Nordea 2024b, 338). Myös valtaosa OP:n rahastoista (87,8 %) noudattaa samaisia SFDR-artikloja. Kumpikaan pankki ei kuitenkaan määrittele muita tarkempia kriteerejä vastuullisille rahastoilleen, paitsi tiettyjen toimialojen poisrajaukset. Indeksirahastojen osalta OP ryhmä kertoo vaihtaneensa indeksinsä ESG-kriteereitä paremmin noudattaviin MSCI ESG Screened -indekseihin, minkä ansiosta ilmastonäkökulma on enemmän läsnä.

Molemmat pankit julkaisivat viime vuonna myös uusia vastuullisia rahastoja. OP ryhmä julkaisi uuden sosiaaliin teemoihin sijoittavan OP-Kestävä hyvinvointi -rahaston. Nordea lanseerasi puolestaan Social Bond Fund -rahaston ja Biodiversity Fund -rahaston. Uusien vastuullisten tuotteiden julkaisu viestii halusta kehittää vihreitä tuotteita kuin myös vastata asiakkaiden tarpeisiin. Nordean Social Bond Fund -rahasto on kuitenkin lopetettu raportin julkaisun jälkeen heti seuraavana vuonsen lanseerauksesta vähäisten sijoitusten vuoksi. Tämä kertoo siitä, että aina ei pystytä vastaamaan asiakkaiden tarpeisiin ja tuotteissa on vielä kehittämistä. Nordea kertoo myös sijoitustapaa- misissaan kartoittavansa asiakkaiden kestävyysmieltymyksiä. OP ei kerro tästä raportillaan, mutta oletettavasti tekee samaa, sillä se on sääntelyvaatimus. Nordean mukaan vuonna 2023 43 % asiakkaista sanoi omaavansa kestävyteen liittyviä mieltymyksiä.

Tutkimuksella haluttiin myös selvittää pankkien tuotteiden ja palveluiden käytettävyyttä ja saavutettavuutta, sillä se on osa vastuullista pankkitoimintaa. Raporteilla oli kuitenkin varsin rajallisesti tietoa näistä tekijöistä. Molemmat pankit kuitenkin kertovat aktiivisesti kehittävänsä digitaalisia asiointikanaviaan tehdäkseen niistä helppokäyttöisempiä ja saavutettavampia. Molemmat pankit tarjoavat muun muassa senioriopastusta digiasointiin, mikä on hienoa, sillä ikäihmisille voi olla vaikeaa pysyä teknologian kehityksessä mukana. On myös tärkeää, että heille opetetaan kuinka toimia turvallisesti verkossa, toki tämä olisi tärkeää myös muille kuin senioreille. Nordea kertoo voittaneensa viime vuoden aikana useita palkintoja digipalveluillaan, mikä kertoo pankin olevan edelläkävijä käyttäjäystävällisen kokemuksen luomisessa. OP kertoo panostavansa saavutettavuuteen, jotta myös erityistä tukea tarvitsevat asiakkaat pystyvät asioimaan turvallisesti verkkokanavissa. OP:lla on myös olemassa OP Saavutettava -verkkopankki, joka on yksinkertainen ja selkokielineen verkkopankki. OP Saavutettava on tehty yhteistyössä erityistarpeisten asiakkaiden, kuten ikäihmisten, näkörajoitteisten ja motorisia haasteita omaavien kanssa. (OP Media 2019.)

6.1 Tutkimuksen hyödyllisyys ja luotettavuus

Suomalaisessa yhteiskunnassa pankit ovat suuressa osassa ihmisten elämää päivittäin. Jokainen ihminen tarvitsee pankkia ainakin arjen talouden pyörittämiseen. Myös suuri osa suomalaisista tarvitsee jossain vaiheessa elämäänsä lainaa esimerkiksi asunnon hankkimiseen ja monet myös tarvitsevat pankkien sijoituspalveluita tavoitellessaan säästöillensä suurempia tuottoja. Opinnäytetyöstä on siis hyötyä lähes jokaiselle suomalaiselle tai ainakin heille, joita kiinnostaa myös pankkien vastuullisuus ja vihreät tuotteet. Tutkimuksesta on etenkin hyötyä tutkittujen pankkien asiakkaille tai ihmisille, jotka kenties ovat valitsemassa uutta pankkia. Tutkimuksesta voi hyötyä myös pankkien henkilökunta, kuten tuotteita kehittävät tahot tai vastuullisuusraportoinnista vastaavat henkilöt.

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta eli sitä kuinka tarkkoja tulokset ovat ja kuinka helposti tutkimus on toistettavissa (Tilastokeskus s.a. a). Tutkimusta tehdessä on noudatettu lähdekriittisyyttä ja tiedonkeruussa sekä tuloksien käsittelyssä on pyritty olemaan hyvin tarkkoja virheiden välttämiseksi. Validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tutkimuksen pätevyyttä eli sitä, kuinka hyvin käytetty mittaamenetelmä mittaa sitä, mitä tutkimuksessa halutaan mitata (Tilastokeskus s.a. b). Tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoite muovautuivat vielä tutkimusta tehtäessä, mikä on voinut vaikuttaa sen validiteettiin, kun tutkimuksen tavoitetta ei noudatettu tarkasti alusta loppuun. Tutkimus on kuitenkin tarkastettu, siten että tutkimus vastaa tutkimuskysymyksiin, vaikka alkuperäistä tutkimus suunnitelmaa muutettiin. Tutkimusaineisto on kerätty huolellisesti.

Luotettavuutta arvioitaessa on hyvä muistaa, että tutkimusaineistona käytettiin pankkien itse julkaisemia raportteja. Vaikkakin molemmat raportit olivat kolmannen osapuolen varmentamia, ei ole poissuljettua, ettei pankit voisivat ilmoittaa asioita siten, että ne kuulostavat paremmilta kuin ne todellisuudessa ovat. Tietoperustassa on käytetty laajasti erilaisia lähteitä, niin verkkoaineistoa kuin kirjallisuutta. Lähdeaineistossa on niin kotimaisia kuin ulkomaisia teoksia. Kaikki käytetyt lähteet ovat valikoitu käyttäen asiaankuuluvaa lähdekriittisyyttä ja monessa kohdassa tiedot on tarkistettu useammasta lähteestä. Kaikki käytetty lähdemateriaali on myös saatu julkisista lähteistä eli tutkimus ei sisällä mitään, pankkien sisäisiä tietoja. Tutkimus on toteutettu eettisesti ja siinä ei esimerkiksi käsitelty kenenkään henkilötietoja, sillä tutkimusta ei toteutettu kyselyillä tai haastatteluilla, joten henkilötietojen käsittely ei aiheuttanut eettisiä riskejä.

Jatkotutkimuksessa luotettavuutta voisi lisätä esimerkiksi haastatteleamalla pankkien vastuullisuusraporteista vastaavia henkilöitä. Tutkimuksen otos oli myös suhteellisen suppea, joten jatkotutkimuksissa otosta voisi laajentaa myös esimerkiksi muihin eurooppalaisiin pankkeihin, jotta tutkimus olisi myös kansainvälisesti paremmin yleistettävissä.

6.2 Opinnäytetyöprojektin arviointi

Opinnäytetyöprosessi oli hyvin opettavainen kokemus. Projektin avulla pääsin syventymään itseäni kiinnostaviin aiheisiin. Opinnäytetyön aihepiiri valikoitui, kun kuulin ensimmäisen kerran uudesta kestävyysraportointidirektiivistä ja aloin lukea aiheesta lisää ja päätin, että haluan myös liittää kestävyysraportoinnin opinnäytetyöhöni. Opinnäytetyön varsinainen aihe vaihtui kuitenkin projektin aikana useaan kertaan ja itse työn valmistuminenkin venyi suunnitellusta. Opinnäytetyö oli aluksi suunniteltu tehtäväksi toimeksiantona ja aihetta pyrittiin muokkaamaan toimeksiantajan tarpeisiin sopivaksi. Lopulta aiheen suunnitteluun oli mennyt niin paljon aikaa, että päätin luopua toimeksiantoideasta ja toteuttaa työn yksin itseäni kiinnostavista aiheista. Työn oli määrä valmistua touku-kuussa ennen kesälomia, mutta lopulta tutkimus saatiin päätökseen syyskuussa. Jos voisin tehdä jotain toisin, en olisi käyttänyt kuukausia toimeksiantajan kanssa aiheen selvittämiseen. Haasteena opinnäytetyön aikatauluttamisessa oli myös sen sovittaminen työn oheen. Loppujen lopuksi olen tyytyväinen kirjoittamaani opinnäytetyöhön ja pidän sitä onnistuneena.

Lähteet

Britannica Money s.a. Savings Bank. Luettavissa: <https://www.britannica.com/money/savings-bank>. Luettu: 18.8.2024.

Carabia, A. 25.10.2023. Implications of CSRD: What the Final Standards Mean for Investors and Issuers. Morningstar Sustainalytics Resource Center. Luettavissa: <https://www.sustainalytics.com/esg-research/resource/investors-esg-blog/implications-of-csrd--what-the-final-standards-mean-for-investors-and-issuers>. Luettu 19.4.2024.

Danske Bank s.a. a. Vihreä Asuntolaina. Luettavissa: <https://danskebank.fi/sinulle/lainat/asuntolaina/vihrea-asuntolaina#accordion-1-item-5>. Luettu: 4.9.2024.

Danske Bank s.a. b. Tietoa pankista. Luettavissa: <https://danskebank.com/fi/tietoa-pankista>. Luettu: 17.8.2024.

Deloitte 2024. Pankit ja vastuullisuus – suoriutuvatko vastuullisesti toimivat pankit paremmin? Luettavissa: <https://www2.deloitte.com/fi/fi/pages/financial-services/articles/pankit-ja-vastuullisuus.html>. Luettu: 5.9.2024.

Deloitte s.a. The Corporate Sustainability Reporting Directive – Latest insights. Luettavissa: <https://www2.deloitte.com/gr/en/pages/risk/articles/the-corporate-sustainability-reporting-directive--latest-insigh.html>. Luettu: 19.4.2024

Deutsches Rechnungslegungs Standards Committee 22.12.2023. CSRD: Delegierter Rechtsakt zu den ESRS im EU-Amtsblatt veröffentlicht. Luettavissa: <https://www.drsc.de/news/csr-d-delegierter-rechtsakt-zu-den-esrs-im-eu-amtsblatt-veroeffentlicht/>. Luettu: 20.4.2024.

European Commission 31.7.2023. The Commission adopts the European Sustainability Reporting Standards. Luettavissa: https://finance.ec.europa.eu/news/commission-adopts-european-sustainability-reporting-standards-2023-07-31_en. Luettu: 20.4.2024.

European Commission s.a. Corporate Sustainability Reporting. Luettavissa: https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en. Luettu: 7.3.2024.

European Council 19.6.2024. Basel III: international regulatory framework for banks. Luettavissa: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/basel-iii/>. Luettu: 13.8.2024.

Evli 2024. Vastuullinen sijoittaminen. Luettavissa: <https://www.evli.com/vastuullisuus/vastuullinen-sijoittaminen>. Luettu: 10.9.2024.

Gan, C. 2021. Commercial Banking. MDPI. Basel. E-kirja. Luettu: 17.8.2024.

Global Alliance for Banking on Values s.a. Banking on Values. Luettavissa: <https://www.gabv.org/banking-on-values/>. Luettu: 5.9.2024.

Grant Thornton 16.3.2023. Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) – a game-changing EU regulation. Luettavissa: <https://www.grantthornton.global/en/insights/articles/corporate-sustainability-reporting-directive-csrd---a-game-changing-eu-regulation/>. Luettu: 19.4.2024.

Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A. & Sievänen, R. 2020. Vastuullinen sijoittaja. Helsingin Kamari Oy. Helsinki.

Kaarto, E. 5.3.2024. Vastuullisuus ja ESG-raportointi murroksessa – mihin yritysten on varauduttava. Procounorin blogi. Luettavissa: <https://procounor.fi/blogi/vastuullisuus/>. Luettu: 7.3.2024.

Kontkanen, E. 2013. Pankkitoiminnan käsikirja. Finva, Finanssi- ja vakuutuskustannus. Helsinki. E-kirja. Luettu: 12.8.2024.

KPMG 2024. Näkökulmia yritysvastuuseen ja kestävään kehitykseen. Luettavissa: <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pinnalla/2022/09/nakokulmia-yritysvastuuseen-ja-kestavaan-rahoitukseen.html>. Luettu: 7.3.2024.

Kurittu, K. 2021. Sijoita rahasi vastuullisesti. Alma Talent. Helsinki.

McGrath, A. & Jonker, A. 22.12.2023. What is CSR? IBM. Luettavissa: <https://www.ibm.com/topics/corporate-social-responsibility>. Luettu: 19.4.2024.

Niskala, M. & Palmuaro, S. 2023. Uudet kestävyysraportointivaatimukset: Mitä ne tarkoittavat käytännössä. Alma Talent. Helsinki.

Nordea 17.10.2023. Mitä vihreät joukkolainat ovat? Luettavissa: <https://www.nordea.com/fi/uutiset/mita-vihreat-joukkolainat-ovat>. Luettu: 4.9.2024.

Nordea 2024a. Keitä olemme. Luettavissa: <https://www.nordea.com/fi/tietoa-meista/keita-olemme>. Luettu: 17.8.2024.

Nordea 2024b. Annual Report 2023. Luettavissa: <https://www.nordea.com/en/doc/annual-report-nordea-bank-abp-2023.pdf>. Luettu: 7.9.2024.

Nordea Funds 8.4.2024. Nordea 1 – Social Bond Fund -rahasto lakkautetaan. Luettavissa: <https://www.nordeafunds.com/fi/news/nordea-1-social-bond-fund-rahasto-lakkautetaan>. Luettu: 8.9.2024.

Oboloo 2024. What are green products? – Definition. Luettavissa: <https://oboloo.com/what-are-green-products-definition/>. Luettu: 10.9.2024.

OP Financial Group 2024. OP Financial Group’s Year 2023 and Sustainability. Luettavissa: <https://vuosi.op.fi/siteassets/pdf/2023/op-financial-groups-year-2023-and-sustainability.pdf>. Luettu: 9.9.2024.

OP Media 2019. OP Saavutettava tuo helposti verkkopalvelut kaikkien asiakkaiden ulottuville. Luettavissa: <https://www.op-media.fi/op-pohjois-savo/op-saavutettava-tuo-helposti-verkkopalvelut-kaikkien-asiakkaiden-ulottuville/>. Luettu: 9.9.2024.

OP Ryhmä 2024a. Suuryritystutkimus 2024. Luettavissa: <https://www.op.fi/documents/20556/27641318/OP+-Suuryritystutkimus-2024-.pdf/a9755b6a-d616-c47a-2cac-b71ddc153f7d>. Luettu: 7.3.2024

OP Ryhmä 2024b. OP Ryhmän vuosi 2023 ja vastuullisuus. Luettavissa: <https://vuosi.op.fi/siteassets/pdf/2023/op-ryhman-vuosi-2023-ja-vastuullisuus.pdf>. Luettu: 7.9.2024.

OP Ryhmä s.a. a. Vihreä laina pk-yrityksille ja taloyhtiöille. Luettavissa: <https://www.op.fi/yritykset/rahoitus/kestavat-rahoitusratkaisut/vihrea-laina>. Luettu: 4.9.2024.

OP Ryhmä s.a. b. Vastuullisuusraportointi ja -viestintä. Luettavissa: <https://www.op.fi/yritykset/asiakkuus/yrittajan-talousvalmennus/vastuullisuusopas/hyva-hallintotapa/vastuullisuusraportointi-ja-viestinta>. Luettu: 25.4.2024.

OP Ryhmä s.a. c. Osuuspankin omistaja-asiakkuus. Luettavissa: <https://www.op.fi/henkiloasiakkaat/omistaja-asiakkuus>. Luettu: 17.8.2024.

OP Ryhmä s.a. d. Vastuullisuusraportointi. Luettavissa: <https://www.op.fi/op-ryhma/vastuullisuus/raportointi>. Luettu: 8.9.2024.

Osuuskuntalaki 14.6.2013/421.

Peill, E. 1.12.2022. Direktiivi muiden kuin taloudellisten tietojen raportoinnista (NFRD). ST-Akatemian ESG-palvelu. Luettavissa: <https://esgpalvelu.fi/direktiivi-muiden-kuin-taloudellisten-tietojen-raportoinnista-nfrd/>. Luettu: 21.3.2024.

POP Pankki 2023. Vihreä laina. Luettavissa: <https://www.poppankki.fi/palvelut/lainat-ja-luotot/vihrea-laina>. Luettu: 4.9.2024.

Pöyhönen, S. 2013. Osuuskunta ja Osuuskuntalaki. Talentum. Helsinki. E-kirja. Luettu: 17.8.2024.

Ragin, C. 2014. The Comparative Method: Moving Beyond Qualitative and Quantative Strategies. University of California Press. California. E-kirja. Luettu: 11.8.2024.

Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I. & Kaisanlahti, T. 2024. ESG-kestävyyseraportointi: Yritysjohdon vastuu ja mahdollisuus. ST-Akatemia Oy. Helsinki.

Stobierski, T. 8.4.2021. What is Corporate Social Responsibility? 4 Types. Harvard Business School. Luettavissa: <https://online.hbs.edu/blog/post/types-of-corporate-social-responsibility>. Luettu: 19.4.2024.

Suomen Pankki 13.4.2024. Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuudet. Luettavissa: https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/rahalaitosten-tase-lainat-ja-talletukset-ja-korot/taulukot/rati-taulukot-fi/markkinaosuudet_luottolaitokset_fi/. Luettu: 27.8.2024.

Suomen Pankki 2024. Suomen Pankin tehtävät ja toiminta. Luettavissa: <https://www.suomenpankki.fi/fi/suomen-pankki/tehtavat>. Luettu: 12.8.2024.

Säästöpankkiliitto 2024. Tietoa Säästöpankkiryhmästä. Luettavissa: <https://www.saastopankki.fi/fi-fi/saastopankkiryhma/tietoa-saastopankkiryhmast>. Luettu: 18.8.2024.

Tilastokeskus s.a. a. Reliabiliteetti. Luettavissa: <https://stat.fi/meta/kas/reliabiliteetti.html>. Luettu: 14.9.2024.

Tilastokeskus s.a. b. Validiteetti. Luettavissa: <https://stat.fi/meta/kas/validiteetti.html>. Luettu: 14.9.2024.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Helsinki. E-kirja. Luettu: 11.8.2024.

UN Environment Programme s.a. Principles for Responsible Banking. Luettavissa: <https://www.unepfi.org/banking/bankingprinciples/>. Luettu: 5.9.2024.

Ympäristöministeriö s.a. Mitä on kestävä kehitys? Luettavissa: <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>. Luettu: 10.9.2024.